

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antidota Evangelica contra horum temporum hæreses

Stapleton, Thomas

Antverpiae, 1595

In Matthæi Cap. 26.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39546

citavit. Omnem quidem movit lapidem ut
evidentem veritatem eluderet : sed fortis est
veritas, & vincit.

IN MATTHÆI CAP. 26.

11. *Pauperes semper habebitis vobiscum, me autem
non semper habebitis.*

GARRIT hoc loco quædam Calvinus
contra sumptuosos Dei cultus & cere-
moniarum in Ecclesijs Catholicis splen-
dorem; & Iudæ proditoris animum ac vocem stu-
diosè imitatus, in hæc verba concludit. *Huius loci
summa est: Licet Dominus nos & nostra omnia sibi dicari
iubeat, non tamen quo ad se alium quàm spirituale cultum
exigere, qui nullis impensis constat: sed potius velle in pau-
peres erogari, quæ stultè ad eum colendum impendit super-
stitio. An non expressis verbis cum Iuda prodito-
re auaro concludit, Vt quid perditio hæc? Potuit venun-
dari plusquam trecentis denarijs, & dari pauperibus? An
nō Iudæ causam agit, & quod ille de hoc vnguen-
to, hoc Calvinus de toto externo Dei cultu pro-
nuntiat, in pauperes erogandum esse quod ad
Deum colendum impendit religio? Prorsus in
eadem sententia est, & eundem affectum eadem
conclusionem parefecit. De re ipsa, totaque hac
externa Christi veneratione, quam in posterum
hoc loco prohiberi Calvinus vult, in eiusdem
historiæ apud Diuū Ioannem repetitione, vbi
paulo neruosius Calvinus disputat, plenius dis-
seremus; & puridas Caluini corruptelas, fauente
Deo, illic aperiemus.*

Calvinus
Iudæ suf-
fragatur
contra
Christū.

Ad Ioan.
cap. 12.

26. *Cœnantibus autem illis accepit Iesus panem.*

VT tota Christi actio & doctrina in mysterio Eucharistico quod hinc Matthæus alijque Evangelistę mira verborum breuitate, sed magna rerum ac mysteriorum copia describunt, dilucidè intelligatur, notandum ante omnia, Christum hac vltima nocte mortalis vitę suę triplicem Cœnam peregisse. Primam, qua stando paschalem agnum comedebat iuxta legis præscriptum, de qua discipuli dixerunt, *Vbi vis pascemus tibi comedere pascha?* Secundam, communem & familiarem, in qua discubuit cum discipulis suis, quam varijs interpositis sermonibus de proditore, vt hoc loco; de alia quadam contentione, vt apud Lucam; diu protraxit; & in qua poculũ libatorium more gentis illius omnibus suis propinavit, de quo Lucas ita scribit. *Accepto calice gratias egit, & dixit, Accipite, & diuidite inter vos. Dico enim vobis, quod non bibam de generatione vitis, donec regnum Dei veniat.* Ad quam etiam secundam cœnam pertinet verba Matthæi hoc capite, *Dico vobis, non bibam amodo de hoc genere vitis vsque in diem illum, cum illud bibam nouũ in regno Patris mei.* Hęc enim verba prioribus simillima Christum ante Cœnam Eucharisticam dixisse ex Luca manifestè patet, vt postea latius diceretur. In hac secundã cœna surrexit, & discipulorum suorum pedes lauit, vt est apud Ioannem, cap. 13. *Et cœna facta, sup. Paschali: & paulo post, Surgit à cœna, & ponit vestimenta sua, &c.* id est, surgit à cõmuni & familiari cœna, quã more omnium Iudeorũ, finita solemnitate Paschali, cũ suis celebrabat. Nam post hanc ablutionem pedum iterum recumbit in cœna eadem, & turbatus spiri-

Christus
triplicem
Cœnam
peregit.

Luc. 22.

ritu, de proditore suo verba facit, vt prolixè narrat in seqq. Ioannes. Qui de tertia & Eucharistica Cæna nihil quidem scribit, eo quòd cæteri tres Euangelistæ ante illū eam plenè descripsissent. Addit tamen de Iuda, *Cùm accepisset buccellam, exiuit continuò.* Quod ad Cænā Eucharisticam pertinere nemini dubium est, qui Iudam Dominici corporis participem fuisse agnoscit, quod clarè docet Augustinus tract. 26. in Ioan. & serm. 11. de verb. Domini, & Chrysof. homil. de prodicione Iudæ. Quum autem hunc de proditore sermonē Matth. & Marcus difertè ante Cænā Eucharisticā, Lucas verò post illam ponat, duos priores Euangelistas verum ordinem seruasse D. Ioannes postremò scribens quasi arbiter definiuit, narrans Iudā accepta buccella continuò exiuisse. Quod ergo Matthæus hīc dicit, *Cænātibz illis,* & Marcus, *Manducantibus illis, accepit Iesus panem,* &c. intelligendum est peracta iam secunda cæna familiari ac communi: quod expressius posuit Lucas dicens, *Similiter & calicem, postquā cænauit, dicens,* &c. id est, absoluta cæna communi. Quod in altera quoq; huius Sacramenti parte factum fuisse dubitari nō debet: tum quia diuelli vna pars ab altera non debuit, tum quia Lucas dicit, *Similiter & calicem.* Illud enim, *similiter,* non solum ad benedictionem & distributionem calicis, sed & ad temporis rationem ac similitudinem necessariò referendum est. Hæc diligenter annotāda sunt; tum quia alij aliter exponunt, omnium Euangelistarum contextu non satis expenso; tum quia ad alia circa hoc mysteriū intelligenda conducunt. Sic enim non solum à cæna Paschali noua Christi Cæna, à figura veritas distinguetur, verum etiam à cōmuni cæna, & communi pane ac vino, nouum & augustissi-

num mysterium seiungetur. Sic alia hæreticorū absurda refellentur, vt mox videbitur.

26. *Accipit Iesus panem, & benedixit.*

Cane
Euchari-
sticæ cir-
cunstan-
tia du-
plex.

1. Acce-
ptio panis
in manus.

2. Cir-
cunstantia
Benedi-
ctio.

NOTANDA hic duplex circumstantia in facto Christi, vt postea de verborum sensu certius constet. Prima est quod Cenam Eucharisticam & non Paschalem auspiciatus, de quo apud Lucam dixerat, *Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum antequam patior*, vt illa verba Tertull. libro 4. aduersus Marcionem, & Chrysostr. homil. 83. in Matth. exponunt, *accipit panem*. Accipiendo quippe hoc elementum, docet se in re accepta aliquid operaturum, non in sola mente aut speculatione præsentium Discipulorum. Sic Matth. 15. multiplicaturus septē panes, *accipit eos in manus*. Sic Ioan. 6. multiplicaturus quinq; panes, similiter *accipit in manus*. Sic hoc loco panem & calicem in manus accipiens, ostendit se circa res ipsas aliquid operaturū, non solum distribuendo, frangendo, & dando Discipulis, sed etiam benedicendo. Altera igitur circumstantia est quod pani & calici benedixit. Quod diligentissime ante omnia aduertendum est propter horum temporum hæreticos, qui verborum Christi horrendam corruptelam in huius circumstantiæ corruptione potissimū fundant. *Benedixit*, apud Matthæū & Marcum ad verbum panis est, *Ἐλογισας*; ad verbū calicis est, *ἔυχαριστας*, sicut & apud Lucam ad verbū panis. Neutrum verbū ad panem & calicē transferri patiuntur hæretici, sed ex verbis transitivis verba faciunt absoluta seu intransitiva. Matth. & Marc. ex Luca intelligendū esse ait hoc loco Calvinus, videl. *quod Deo gratias Christus egerit accepto pane & calice: ridiculos verò esse Papias,*

stas, qui signo Crucis benedictionem exprimunt, quasi exorcismo Christus esset vsus. Sed exorcismo indigent isti hæretici, vt principe tenebrarum expulso, clarissimam huius loci veritatē apertis oculis intueantur. Dicit Matthæus, *Accipit panē, benedixit, ac fregit, deditque;* &c. Sicut accipere, frangere, dare, ad panē refertur; ita benedicere ad eundē referri necessarium est. Quod autem in elemēto calicis, verbo *gratias agendi*, Matthæus, Marcus, & Lucas vtuntur, idem profus significare, luculenter Paulus docet his verbis. *Calix cui benedicimus, nōne communicatio sanguinis Christi est?* Verbum benedicere *εὐλογεῖν* transitivē sumitur, & ad calicem ipsum transfertur. Sic ipse panis & calix benedicuntur. Vnde Cyprianus vocat *calicem benedictione sacratum*, in ferm. de Cæna Domini. Iustinus Martyr vocat *panem Eucharistiatum*, id est, super quo gratiarū actio peracta sit. Sic Irenæus, *Panis in quo gratia actæ sunt;* lib. 4. cap. 34. & plenius lib. 5. *Quando mixtus calix & fractus panis percipit verbum Dei.* Notanda igitur hæc circumstantia diligenter, Christum benedicendo panem & calicem aliquid in illis ipsis operari voluisse, sicut Marc. 8. & Luc. 9. *benedicendo piscibus*, multiplicavit illos. Fallūt imperitos hæretici in verbo *gratias agere*, quod non nisi ad Deum referri posse vrgent. Sciendum enim est, hæc duo verba, *benedicere & gratias agere*, in Scripturis Euāgelicis promiscuè & vnum pro altero quasi indifferenter accipi, quod non solum ex verbis huius mysterij iā citatis patet, sed ex vna sententia Pauli 1. Cor. 14. *Si (inquit) benedixeris spiritu, quomodo qui supplet locum idiotæ respondebit Amen super tuam benedictionem? Quū dicit, benedixeris, vtitur verbo εὐλογῆσαι; cū dicit benedictionē, vtitur verbo, εὐχαριστῆν.* Quum tamen ita promiscuè accipiatur, gratiarum actio

Benedictio ipsius panis probatur.

1. Cor. 10

Apolog. 2

Benedicere & gratias agere pro eodē usurpata.

Y 2 potius

Benedi-
ctionis
vocabu-
lum Pa-
tres
urgent.

potius pro benedictione creaturarum accipitur, cui semper gratiarum actio adiungitur, quam benedictio pro gratiarum actione Deo facta. Quare Patres circa hoc mysterium benedictionem à Christo factam vehementer urgent, gratiarum actionem non urgent. Vide D. Ambros. de ijs qui initiantur mysterijs cap. 9. Euseb. Emisenū homil. 5. de Paschate, Chrysof. hom. de prodicione Iudæ, Cyprian. serm. de Cæna Domini, Nyssienū in serm. catechetico cap. 37. & Iustinū Mart. Apolog. 2. Omnes isti benedictionē Christi circa ipsa elementa ut diuinē operatoriā urgent & tractant. Recolenda hęc sunt quæ suprā Matth. 14. annotata sunt, & in Prompt. Catholico latius disputata Dom. 6. post Pentec. & in die Ascensionis Domini. Vide quoque Claud. de Sainctes in opere Eucharistico, Repetit. 7. cap. 4. Verba Iustini antiquissimi Doctoris clara sunt. *Per verbum precationis Eucharistizatam à Christo alimoniam illius esse carnem & sanguinem didicimus.*

Crucis
signum in
Benedi-
ctione ad-
hibitum.

Quod autem de signo crucis in symbolorum benedictione à Papistis vsurpato garrit hęc Calvinus, eodem conuitio doctissimos Patres ferit, qui sine Crucis signo nihil in mysterijs istis ritè ac legitime fieri ex communi Christianorum fide docent. Vide Aug. serm. 181. de temp. & tract. 118. in Ioan. Chryf. in demonstratione quòd Christus est Deus, & hom. 55. in Matth. & Iust. Mart. Apolog. 2. Postremò quòd secundū nos Christum exorcismo vsum fuisse ait, in ipsū Christū blasphema vox est. Verba enim ex Christi pectore & ore depròpta incarnationis magicę nemo accusare potest, quin eiusdē cū Dæmonibus cōmercij Christū accuset. De qua hæreticorū hodie blasphemia vide Claud. de Sainctes in opere Euch. Repet. 7. c. 6

26. Hoc

26. *Hoc est corpus meum.*

TOTA digladiatio circa sensum horum verborum inde nascitur, quod relicta vera & naturali proprietate verborum Christi, ad figuratiuam aliquam recurritur. Duo igitur hic docebimus. Primum, sensum verborum literalem necessario tenendum esse; tum quis ille sensus literalis sit, explicabitur. Horum verborum literalem sensum tenendum esse, primum probat id quod praecedit, *Accipite, & comedite*. Haec enim sunt verba aliquid exterius exhibentis & largientis. Quid autem exterius exhibeat & quid largiatur, his verbis exponit, *Hoc est corpus meum*. Literalis igitur & proprius horum verborum sensus, qui rem externam & praesentem demonstrat, tenendus est; ut sciamus quid illud sit quod exhibet & largitur. Alioqui nihil certi habebis quod accipias & comedas. Si nec accipiendi nec comedendi facta prius mentio fuisset, illa verba a Christo prolata, *Hoc est corpus meum*, ad figuratiuas aliquas locutiones excogitandas mouere nos potuisset. Nunc ut proprio modo loquendi praemittit, *Accipite, & comedite*; sic proprio sermone subiungit, *Hoc est corpus meum*.

Literalis verborum sensus retinendus.

1.

Deinde contextus sermonis Christi nullum tropum admittit. Alij ponunt tropum in verbo *corpus*; sed hic tropus a Luca excluditur, *Quod pro vobis datur*. Non enim signum, aut symbolum, aut pignus, aut virtus, aut energia aliqua vel efficacia corporis Christi, sed ipsum naturale corpus eius pro nobis datum est. Debet autem relationum suo antecedenti per omnia respondere, ut si hoc proprie sumatur, illud improprie intelligi nequeat.

Tropum contextus non admittit.

1.

Y 3 nequeat.

- nequeat. Alij ponunt tropum in copula *est*, id est, significat. Sed hoc eodem redit. Si enim resoluas copulã in suas partes, & dicas, Hoc est significans corpus meum, signũ stabit à parte prædicati, non copule. Sic iterum huic relatiuo, *Quod pro vobis datur*, antecedens erit signum corporis mei. Occurrunt hic alij, & dicunt metonymiam esse figuram reciprocã, & rem significantem poni pro significato, non secus quàm rem signatam pro signo: ut ideo non iam corpus accipiatur pro signo corporis Christi, sed panis qui illud significat. Sed tunc hic sensus erit: Hic panis signum corporis mei, est corpus meum quod pro vobis tradetur: vel certè sic: Hic panis signum corporis mei, est signum corporis mei quod pro vobis tradetur. Quæ omnia vel non nisi in signo Christum pro nobis datum, vel panem pro nobis datum impijssimè docent. Contextus igitur sermonis Christi non nisi literalem sensum permittit.

Literalis sensus ex collatione locorum. Hic autem literalis sensus luculentissimè patet. *Hoc est corpus meum*, ex comparatione aliarum scripturarũ, sic debet intelligi, ut quemadmodum in alijs Scripturis, sic in ista, tale debeat intelligi subiectum quale describitur à suo prædicato.

Gen. 2. *Hoc nunc os ex ossibus meis.* Hoc non innuit costam Adæ vnde mulier facta est, sed ipsam mulierem existentem.

Exod. 16. Quum plueret manna, dicentibus Iudæis, *Man hu?* Quid est hoc? respondit Moyses: *Iste est panis quem dedit vobis Dominus ad vescendum.* Pronomen *iste*, non aliud significat quàm panem

Exod. 24. expressum de quo quærebant. Moyses aspergens populum hyssopo sanguine imbuto, dixit: *Hic est sanguis testamenti quod mandat ad vos Deus.* Non designat hyssopum vnde sanguis ei aculabatur, sed

Math. 3. ipsum sanguinem. Vox Patris, *Hic est filius meus dilectus,*

lectus, personam filij hominis demonstrat, non unde filius hominis factus est. Sic in re praesenti, *Hoc est corpus meum*, pronomen *hoc* nihil aliud significare potest, quam quod praedicatum enuntiat.

Erit hoc clarius si textus Hebraicus & Syriacus, quo Christus usus est, expendatur. In Matthæo hebreo sic legimus, *זה שהוא גופי*, *Hoc quod est corpus meum*. In Matthæo Syro sic legimus, *הגוף פורי*,

Textus Hebraicus, Syriacus & Graecus expenduntur.

quod verti potest: *Hæc substantia corporis mei est*, vel cum alijs punctis *הגוף*, *Ecce corpus meum*: sicut in cruce matri dixit, *Ecce filius tuus*. Sed Marcus Syrus adhuc expressius loquitur, hoc modo:

הוא איתותי פורי, *Hoc reuera est corpus meum*.

Additur hic in Marco, qui Syris praedicabat, & cuius Euangelij authenticum adhuc hodie retinent, particula illa *איתותי*, *reuera*; quæ etiam addita est in Ioanne Syro cap. 1. ad illa verba, *Exat lux vera*. Græci porro Euangelistæ Marcus & Lucas, & D. Matthæi interpres Græcus, articulis Græcis hanc emphaticam verborum Christi veritatem expresserunt. Nam apud omnes hostres & etiã apud Paulum 1. Cor. 11. legitur: *τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμα μου*,

Hoc est illud ipsum corpus meum. Beza & alij haeretici in illis verbis, *Hic est agnus Dei qui tollit peccata mundi*, & *Hic est filius meus dilectus*, articulum ò adiunctum valde emphaticum esse docent, non solum ad distinctionem, sed etiam ad dignitatis commendationem. Idem hoc loco imprimis valere debet,

quum articulus ille emphaticus nunquam omissus fuerit, sed tum à tribus Euangelistis, tum à Paulo adiectus. Docet igitur hic articulus de corpore suo Christum hinc loqui, non solum ut ab omni figura secernitur, sed etiam ut eius singularè præminentiam notat. Docet non solum veritatem,

fed etiam excellentiã; nempe illud ipsum esse corpus quod pro omnium hominũ salute datur. Verba porro hæc Euangelica ab omni symbolica locutione venditare volens Paulus, sic ea effert vt dicat, *τοῦτο μου ἐστὶ τὸ σῶμα*, *Hoc meum est corpus*. Quali dicat, Hoc non est aliud quàm meũ corpus. Quare in Pauli verbis si pronomen, *hoc*, ad panis substantiam pertineret, pronomen quoque, *meum*, ad eandẽ referri deberet, & sic sensus esset: Hic meus panis est illud corpus meum quod pro vobis tradetur. Debent igitur hæc verba ad literam intelligi vt sonant, tam significãter à Christo prolata, & ab Euangelistis recitata.

Literalis
sensus ex
loci cir-
cunstantijs
probatur.

Probatur porro literalis eorũ sensus expressã necessitas ex varijs loci circumstantijs. Primum à persona loquentis, tum quia Deus est, tum quia quod hĩc se dare dicit, antea se daturum promisit

1. Ioan. 6. Secundo à tempore quo loquitur, videlicet
2. cet instante morte, & volens omnibus figuris finem imponere. Tertio à personis audientiu, qui nõ de turbis sed soli Apostoli erant, quibus Christus absque parabolis loqui solebat. Quarto à ratione Sacramenti quod hĩc instituitur; cuius verba sacramentalia propriẽ & perspicue efferri debent, non obscure & figuratiuẽ.

Sed alia adhuc causa cur iuxta literã hæc verba intelligi debeant, hæc vna imprimis esse potest, quod vbi primum litera deseritur, & tropus quaritur, infinitæ & absurdissimæ opiniones gignuntur, & singulorum hæreticorum superbis ingenijs, quasi tortoribus & eculeis, Christi verba subijciuntur. Quod ita hodie accidisse breuiter

Varia tortura verborum Christi.

1. hoc loco commemorabimus. Primus Carolstadius ausus est dicere Christum dicendo, *Hoc est corpus meum*, digito suo ad pectus ostenso seipsum demon-

mon-

monstrasse discumbentē, vt illud, *Hoc est*, significet, *Hic sedet corpus meum* quod pro vobis tradetur. Refert Sleidanus com. lib. 5. & Musculus in locis com. Cap. de Cæna Domini. Eum sequutus 2. Zvvinglius, verbum, *est*, exponit *significat*. Tom. 2. com. de vera & falsa relig. cap. de Eucharistia. Mox Oecolampadius, relictis in suo sensu verbis illis, *Hoc est*, ait *corpus* pro corporis figura accipiendum. Alij sic hæc verba contorquent: *Accipite & comedite corpus meum. Quod pro vobis tradetur, est hoc.* Sic prima Christi verba in vltimum locum transponunt. Refert Lutherus in defensione verborum Cæna. Alij rursus in hunc modum inuertunt: *Corpus meum quod pro vobis dabitur, in ordine rerum spiritualiū est hoc.* Refert Muscul. in locis com. in cap. de Cæna Domini num. 2. Rursus idem Svvinglius in his verbis, *Hoc est corpus meum*, affirmat nomine corporis passionem & mortem in corpore suscipiendam intelligi oportere. Sed alio rursus in loco, corpus Christi vocari vult, memoriam & recordationem immolati corporis eius. Denique alibi, non aliud esse quam diuinam quandam & verè modestam pænegyrii populi fidelis vt Deo gratias agant. Hæc de illo VVestphalus in Apologia Cōfess. de Cæna Domini. Verum alio adhuc loco idem Svvinglius, quod Paulus dicit, *Panis quem frangimus, nonne communicatio corporis Christi est*, ait de corpore Christi quod est Ecclesia, intelligendū esse. Tom. 2. ad Matth. Rutlingium. Ioānes à Lasco, *Hoc est corpus meum*, exponit: Hæc forma seu actio Cænae est corpus meum seu participatio eius per fidem. Refert VVestphalus loco citato. Post hos omnes Sacramētarios Calvinus nō simplicem hinc figuram aut signum ponit, quod esse potest sine te

Y 5 signata,

Caluini
sententia
propria
mox te-
futanda.

signata, sed meronymiam statuit, hoc inodo: *Hic est corpus meum*; id est, sub symbolo panis continetur corpus Christi: sed ita continetur, vt quantum cælum distat à terra, tantum corpus Christi distet à pane vel à Cæna: contineri tamen, quia manducantes hunc panem, per fidem in cælum conscendimus, & inde ad nos deducimus, non ipsum Christi corpus, sed quandam eius vim viuificam, qua animæ nostræ pascuntur. Cuius singulari dementiam mox specialiter refutabimus.

Luthera-
norum
varia sen-
rentia.

Interea Lutherani, qui veritatem corporis Christi cum pane subsistere volunt, multos absurdos sensus confingunt. Primum ipsum *panem esse corpus Christi*, vbi res naturæ disparatæ de se invicem prædicantur; deinde *sub pane esse corpus Christi*, quod non nisi in figuram resoluitur; mox *cum pane esse corpus Christi*, vbi vñionem coguntur fingere quasi hypostaticam inter panem & corpus Christi; tandem *in pane* sic esse corpus Christi sicut in alijs omnibus rebus est per omnipotentiam & diuinitatem suam, quæ Vbiquitarianorū propria infania est. Ita relicto proprio & literali verborum Christi sensu, tam varias & repugnantes expositiones exca hominū & temeraria ingenia pepererunt, idque vsque ad numerum 84. vt sigillatim recenset Claud. de Sainctes Repetit. i. c. vltimo.

28. *Hic est sanguis meus noui testamenti qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.*

HAEC sacratissima verba diligenter expensa & bene intellecta, ad omnes veritatis Eucharisticæ hostes penitus fugandos atque fundendos sola sufficiunt. Dicit Christus de porrecto calice, id est, de vino in calice,
non

non solum, *Hic est sanguis meus*, sed addit, *noui testamenti*. Profitetur ergo hoc quod in calice bibimus, esse *noui testamenti sanguinem*: id est, esse illum sanguinem quo nouum testamentum conditur & dedicatur, idque propter remissionem peccatorum. At nouum testamentum, cuius proprius effectus est remissio peccatorum, & bonorum operum gratia, iuxta clarissima Hieremias verba cap. 31. non nisi in ipso Christi sanguine dedicatur & confirmatur, vt Paulus ad Hebr. c. 10. perspicue docet: quia *sine sanguine non fit remissio peccatorum*.

Hic in omnem se torquet partem tortuosus ille serpens per ora haereticorum. Primum acriter vrget, non de vino sed de calice dici, quod sit nouum testamentum in sanguine Christi: calix autem seu poculum non nisi metonymicis & figuratiue hoc dici potest quatenus continet vinum: ergo nec vinum ipsam alio sensu quam figuratiuo, sanguis noui testamenti vocabitur. Ait hoc loco Caluinus. *Non dicit Christus, Hoc est sanguis meus, sed, Hic est calix, ergo & calix conuertitur in sanguinem*. Nempe vrget verba Lucae, qui sic habet: *Hic est calix nouum testamentum in sanguine meo*. Sed calicem hoc loco pro eo quod in calice erat, iuxta notissimum tropum accipi, id quod Lucas adiunxit, manifeste conuincit: *Qui pro vobis fundetur*. Haec adiuncta verba, quia veritatem sanguinis in calice praesentis luculenter docent, impius Beza audet dicere, *Vel quum in margine stetit, in textum postea irrepisse, vel manifestum esse solacismum*, & legendum esse participium in ablatiuo casu, quod Lucas ponit in nominatiuo: nempe, τῷ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον, & non, vt omnes codices habent, τὸ ἐκχυνόμενον. Nam in nominatiuo positum, conuenit cum calice; in abla-

Caluinus
textum
Euangeli-
cū negat.

Beza Lu-
cam solac-
ismini
arguit.

ablatiuo positum conuenit cum sanguine. Sed D. Lucas posuit (vt omnes codices habent, quod ipse Beza faretur) in nominatiuo, vt conueniret cum, *Hic calix, τὸ τοῦ ποτηρίου*, & sic intelligeremus in ipso calice esse sanguinē noui testamēti, quod apertius Matthæus & Marcus dixerunt: *Hic est sanguis meus noui testamenti*. Scriptura ergo vtrumque dicit; *Hic est calix nouum testamentum in meo sanguine*, apud Lucam; &, *Hic est sanguis meus noui testamenti*, apud Matth. & Marcum. Solum alterutrum agnoscit Calvinus, impudentissimē negans quod apud Matth. & Marcum est. Quorum etiam verba corruptit Beza vertendo apud vtrumque: *Hoc est sanguis meus noui illius testamenti*, &c. vt sanguis de poculo prædicetur, atque ita metonymia necessariò intelligatur. Si legamus, *Hic est sanguis meus*, (ait Beza) nullum erit huius propositionis subiectum præter ipsum sanguinem qui Christi esse dicatur. Atqui homo impius aduertere debuit totam Ecclesiam Latinorum hæcenus semper ita intellexisse, quia ex certa fide credebant non aliud huius propositionis esse subiectum quàm id quod enunriat prædicatum, videlicet *sanguinem Christi*. Sed probare conatur, vinum esse subiectum in hac Christi propositione, quia Lucas dixit, *Hic calix est nouum testamentum*, &c. Calicis autem nomine id quod in calice erat, intelligendum esse, vinum videlicet. Atqui vt textū Matth. & Marc. corrūperet ex verbis Lucæ, ipsa Lucæ verba solæcisini arguere impudentissimus hæreticus ausus est, vt iā diximus. Stæce quippe grāmatico & cōgruo sensu verborū Lucæ, vt in græco habentur, vbi calix ipse effundi dicitur in remiss. peccatorum, necessariò calicis nomine, non vinū in calice, sed sanguis in calice intelligendus est, iuxta verba Matthæi & Marci.

Citat

Beza rursus
textum cor-
rumpit.

Citat Beza Basilium legentem Lucæ verba in ablatiuo casu Regula 21. An non verò pulchrum hoc est, deserta textus Euangelici receptissima lectione, ad vnius scriptoris Ecclesiastici lectione confugere? Quasi verò non multo facilius sit textum Basilij corruptum aut incorrecte editum fuisse, quàm Diui Lucæ textum solécismo laborare? Neque enim illa verba tractat Basilius quasi in quarto casu legisset, sed ipsa Scriptoræ verba simpliciter allegat: quæ vicio, vt apparet, typographi, aut alicuius scioli remeritate aliter leguntur quàm in textu sacro.

Premunt adhuc heretici, quòd Lucas & Paulus non sic referant Christi verba vt dicat de calice, *Hic est sanguis meus noui testamenti*, sicut Matthæus & Marcus dicunt; sed sic, *Hic est calix nouum testamentum in sanguine meo*. Hic enim quasi triumphans Calvinus ita scribit hoc loco *Hinc colligere promptum est, quàm superstitiosi sint Papiæ & similes (Lutheranos intelligit) dum verba mordicus arripiunt. Quamuis enim crepent, hæc Spiritus Sancti expositio rejici non potest, quòd calix vocetur sanguis, quia testamentum est in sanguine. Atqui eadem est panis ratio. Vnde sequetur vocari corpus, quia testamentum est in corpore. Christus ergo sui sermons idoneus interpres palam ostendit non alia ratione se panem vocasse corpus suum, & calicem sanguinem suum, nisi quia nobiscum fœdus æternum pepigit, vt sacrificio semel oblato spiritualiter nunc epulemur, quia fœdus hoc non nisi spirituali corporis manducatione & sanguinis potione sancitur, vt firmum sit & efficax. Hæc Calvinus. Cæterum antequam Caluini cauilla diluamus, duo hic explicanda sunt: primum quæ sit causa discriminis in verbis Lucæ ac Pauli à verbis Matthæi ac Marci. Deinde an ista spiritualis manducatio & potio sufficiant ad noui testamenti pactionem*

nem

Cur Lucas ac Paulus aliter verba Cænae referunt quam Matth. & Marcus.

nem quam hîc in Cæna fieri Christus affirmat, Ad prius quod attinet, attendendum est Evangelistas in hac historia Cænae Eucharisticæ tria nos docere, tamen paucissimis verbis. Primum quid Christus illic dedit in cibû ac potum, nempe corpus & sanguinem suum. Deinde in quem finem illa dedit, nempe ad sancendum nouum fœdus ac testamentû. Tertio quomodo hoc fœdus perficiatur, nempe ea distribuendo in esû & potum,

1. Horum trium primum Matthæus & Marcus luculenter expresserunt in verbis quæ nunc tractamus.

Corpus & sanguis Christi dantur ad nouum testamentum sancendum.

2. Secundum Lucas & Paulus exposuerunt, dicendo de calice, quod esset *nouum testamentum in sanguine Christi*, id est, per sanguinem eius: vbi causam & instrumentum condendi tunc fœderis exprimit. Planius & plenius causam fœderis expriment hæc verba, *Nouum testamentum in sanguine*, quam *Sanguis noui testamenti*. Nam sanguis noui testamenti dici potest, qui quoquo modo ad nouum testamentû pertinet, siue per modû signi, siue per modû materiæ, siue etiâ causæ. Sed *nouum testamentum in sanguine*, ostendit calicem porrectum non solum noui testamenti aliquo modo esse, sed esse ipsum nouum testamentû, fœdus, ac pactum per sanguinem Christi; id est, in hunc finem illic in calice sisti, vt per eum nouum testamentum ac fœdus ineatur. Idem verò & in corpore Christi fieri nõ negamus, nisi quod illud est corpus victimæ, quo solo presente fœdera percuti non solêt; sanguis verò effusus, aspersus, & communicatus est tota materia fœderalis, & percutiendi fœderis cõplementum. Quæ causa est, cur ad sanguinem, non ad corpus, noui testamenti mentio ab Evangelistis fiat. Tertium verò de modo hoc fœdus ac nouum testamentum ineundi ac perficiendi descri-

2. Noui testamenti sancendi modus.

scribunt Matthæus & Marcus, in illis verbis, *Bibite ex hoc omnes*; ubi etiam Marcus addit, *Et biberunt ex eo omnes*. Iam enim hac actione bibendi adimpletum fuit ex parte Apostolorum novum testamentum cum Deo; sicuti asperione sanguinis in populum quam Moyses fecit, dicens, *Hic est sanguis testamenti quod pepigit vobiscum Deus*, completum fuit ex parte populi tædus eius cū Deo. Propterea in Matthæo quum dixisset Christus, *Bibite ex hoc omnes*, subiunxit, ut causam bibendi: *Hic est enim sanguis meus novi testamenti*. id est, Ideo bibite, quia bibendo perficietis ex parte vestra novum testamentum, & eritis populus Dei hac testera fœderali accepta!

Ex hoc tertio modo elucescit secundum quod hoc loco explicandū diximus, nempe ad novum testamentū ac fœdus de quo hīc Christus loquitur inter nos & Deum perficiendum non sufficere spiritualem aliquam manducationem aut positionem corporis & sanguinis Christi, ut vult Calvinus, sed planè requiri externam, realem, & corporalem vtriusque sumptionem. Quod Christus in calicē porrexit, erat *novum testamentum in sanguine eius*, quatenus bibebatur ab Apostolis sanguis ille, non quatenus in sanguinem illum credebant. Dixit illis Christus: *Bibite ex hoc, hic est enim sanguis novi testamenti*. Non dixit, *Credite in hoc*, hic est enim sanguis, &c. Deinde, vetus fœdus percutiebatur adperso in populum sanguine, & omnia fœdera externis notis ac ritibus ob oculos positis percutiuntur: Sic hīc externa sanguinis Christi exhibitione & intima per bibendum asperione novum fœdus conditum & sancitum est. Nam illa verba, *Qui pro vobis effundetur*, in præfenti tempore legenda sunt, iuxta om-

Spiritualis manducatio aut potio non sufficit ad novum testamentum sancendum.

1.

2.

om-

omnes Euangelistas in textu græco, & sensus est, Qui pro vobis nunc distribuitur, & reali participatione singulis vestris intimè effunditur & aspergitur: vt videlicet veritas respōderet figuræ.

Heb. 9.

Quamquam Moyses administraret, accipiens sanguinem vitulorum & hircorum cum aqua & lana coccinea & hyssopo, ipsum quoque librum & omnem populum aspersit, dicens: Hic sanguis testamenti quod mandauit ad vos

3. Deus. Rursum quum Christi verba de pane, Accipit, fregit, ac dedit, item de calice, Accipiens gratias egit, ac dedit, externam Christi actionem euidenter exponant, necessarium est vt alia verba Christi hinc dependentia & ex illis consequentia, Accipite, comedite, bibite, externam quoque acceptionem ac potationem rei datæ expriment. Sicut enim externè accepit & dedit, ita à suis externè accipi & bibi voluit. Est igitur necessaria corporis & sanguinis Christi externa acceptio, manducatio, bibitio ad fœdus & testamentū nouum in Christi corpore & sanguine faciendum.

Scripturæ
contem-
ptum do-
cet Cal-
uinus,
Instit. lib.
4. cap. 17.
num. 23.
& lib. 3.
cap. 3.
num. 9.

Quibus ita explicatis, omnia Caluini cauilla facile retundentur. Clamat stultè supersticiosos esse qui verba Christi mordicus arripiunt. Alibi eos vocat syllabarum aucupes. Denique in syllabarum contextu superstiosè hærere qui ordinè sacri textus obseruant. Quibus vocibus nihil non impudentius tantū, sed nec magis impium dici potuit. Eisdem quippe vocibus omnes armantur hæretici, vt diuinæ Scripturæ verbis conuicti, clament stultè superstiosos esse fideles, & syllabarum aucupes, qui Scripturæ verba mordicus arripiunt. Armatur Arius, vt si verbis illis, Verbum caro factum est, prematur, respondeat, stultè superstiosos esse, & syllabarum aucupes, qui verba Euangelistæ mordicus arripiunt. Armatur Pelagius, vt si quis vrgeat, Gratia saluati estis per fidem, &

Ioan. 1.

Ephes. 2.

hoc

hoc non ex vobis, Dei enim donum est, respondeat impius, stultè supersticiosos esse, & syllabarum aucupes, qui verba Pauli mordicus arripiunt. Armatur Manichæus, vt si quis ei obijciat Apostoli verbū de filio Dei, qui factus est ex semine David secundum carnem, auctore Rom. 1.
Caluino cito se expediat dicens, stultè supersticiosos esse, & syllabarum aucupes, qui verbum Apostoli mordicus arripiunt. Armantur denique omnes in vniuersum hæretici, vt quoties luculento & aperto Dei verbo premuntur, vrgentur, refutantur, hoc vnum cum Caluino perfricta fronte respondeant, stultè supersticiosos esse, & syllabarum aucupes, qui Dei verbum mordicus arripiunt. Hic est videlicet honor, hæc reuerentia quam diuinis Scripturis deferunt hæretici, quas solas omnem & vnicā esse veritatis normam obtendunt, vt quum ipsorum placitis illæ reluctantur, pro stulta superstitione habendum sit, si earū verba mordicus arripiantur. Manifestè indicant nō magnopere eos curare quid velit Scriptura, modo clypeū illis suppeditet ad tuendam obstinationem. Hæc Caluini hoc loco audacia, impietas, impudentia. Nos verò verbis Christi mordicus adhærebimus, & adhærendum esse in Ecclesia Catholica didicimus, nec vlla Caluini insolentia ab hac sapientia & pietate piorum animos poterit auellere. Non stultè supersticiosus sed sapienter pius ac fidelis est, qui ita mordicus diuinæ Scripturæ verba arripit, vt nulla hæreticorum vel astutia vel nequitia ab illis se diuelli, id est, à luce ad tenebras (Lucerna enim pedibus meis verbum tuum) à veritate ad mendacium (qui Ioan. 8. enim ex proprijs loquitur, mendacium loquitur) à verbo vitæ ad hominum commenta (verba enim vitæ æternæ Christus habet; quid nisi commenta hominum Ioan. 6.

Z hære.

hæreticorum glossæ sunt?) abduci se patiatur. Scilicet non debes Christi verba mordicus arripere. Et quare? vt Caluini verbis mordicus ad hæreas. Hæc est execrabilis hoc loco huius hominis impietas.

Caluini
extrema
impuden-
tia.

Sed aliquid fortè graue & consideratione dignum est, quod à tanta impietate Caluinum liberet, & quod eum mouere potuit, vt Christi verba mordicus arripienda non esse iudicaret. Audiamus quid dicat *Quamuis* (inquit) *crepent, hæc Spiritus Sancti expositio reijci non potest, quod calix vocetur sanguis, quia testamentum est in sanguine.* Vide iterum maiorem aut certè non inferiorem hominis impudentiam. Vocat Spiritus S. expositionem, quæ non Spiritus Sancti sed ipsius Caluini est. Spiritus S. apud Lucam & Paulum dicens, *Hic calix est nouum testamentum in sanguine meo,* non exponit quod apud Matthæum & Marcum Christus dixit, tenens in manu calicem, *Hic est sanguis noui testamenti.* Nec Paulus nec Lucas aliorum Euangelistarum verba exponunt quando hæc scripserunt, sed dictante Spiritu Sancto Christi verba plenius, & in alium finem expresserunt. Matthæus & Marcus simpliciter verba Christi ponunt, quibus quid daret significabat, nempe corpus & sanguinem suum. Lucas & Paulus illa Christi verba ponunt, quibus significabat, in quem finem corpus & sanguinem dedit, nempe ad sancendum nouum fœdus ac testamentum cum nouo populo, vt iam explicatum est, & vt ipse Caluinus agnoscit. Nec Lucas nec Paulus causam narrat, cur calix vocetur sanguis, sed cur vocetur ab alijs Euangelistis *sanguis noui testamenti.* Nempe quia in illo sanguine esset nouum testamentum; in illo, inquam, accepto & hausto. Nulla igitur in

in verbis Lucæ ac Pauli verborum Matthæi ac Marci expositio est quoad nuncupationem sanguinis, sed bene quædam ampliatio, qua quorum Christum sanguinem suum dedit, Christum dixisse plenius commemorant: itemque quædam expositio cur Sanguis novi testamenti vocatus à Christo fuerit. Illam ergo expositionem non iam Spiritus S. sed nefarij Caluini penitus rejci- mus qua dicitur, *quod calix vocetur sanguis, quia testam- mentum est in sanguine.* Nam ideò calix vocatur sanguis Christi, quia verè in calice est sanguis Christi. Ideò autem vocatur *calix novum testamen- tum in sanguine*, quia in calice non solum ipse Christi sanguis est, sed etiam est per modum san- guinis fœderalis seu testamentarij, id est, in eum finem datus ut sit sanguis fœderis novi testamen- ti, acceptus & hauritus, sicut sanguis, quo Moy- ses totum populum asperxit, fuit fœdus & testa- mentum Dei cum veteri populo. Non ergo hic posterior sermo prioris illius sermonis, ratio- ne vocabuli *sanguinis*, vel causa vel expositio est, sed *αιτιολογια* est, & ratio reddita in quem finem sanguis datur, quem prior sermo datum esse affirmat, & quare *novi testamenti sanguis* vo- catus est. Ergo verbis Christi mordicus in- herendum est, tam ijs quæ Matthæus & Mar- cus quàm ijs quæ Lucas & Paulus scripse- runt. Utrobique, *simplicibus Christi verbis ha- benda est fides*, quod nos contendere non oportere ait Caluinus. Et cur, obsecro? *Christus* (inquit) *ipse est idoneus sui sermonis interpret.* Optimè. At ille, palam ostendit, non alia ratione se panem vo- casse corpus suum, & calicem sanguinem suum, nisi quia nobiscum fœdus æternum pepigit, ut sacrificio semel oblato spiritualiter nunc epulemur. Atqui hæc interpre-

Z 2 ratio

Hereticorum impostura.

tatio non Christi sed Caluini est. Obseruandum diligenter, hæreticos istos, & Caluinum maxime, Christi verba & Christi interpretationem vocare, quæ ipsorum verba & ipsorum interpretatio sunt, non Christi. Astuti serpentes Deum hoc dicere aiunt, quod ipsi dicunt, non Deus. Christus nec palam nec omnino ostendit se non alia ratione panem vocasse corpus suum, & calicem sanguinem, nisi quia nobiscum fœdus pepigit, &c. Ostendit sane Christus se ideo dedisse corpus & sanguinem suum, vt per illa nobiscum fœdus æternū pangeret. Ideo enim de calice expresse dixit (quod & de corpore quoque intelligi aliquo modo posse non negamus) *Hic est nouum testamentum in meo sanguine.*

Caluini mendacia.

Sed nec ostendit se panem vocasse corpus suum, quod Caluini mendacium est (non enim dixit, *Hic panis est corpus meū, sed dixit, Hoc est corpus meum:*) nec in specie panis ostēdens corpus suum, & in calice demonstrans sanguinem suum, dixit; Hoc non alia ratione est corpus & sanguis meus, nisi quia hoc est nouum testamentum meum in illis; sed iuxta Matthæum & Marcum designauit, adesse & fisci illic corpus & sanguinem suum; iuxta Lucam & Paulum palam ostendit, sanguinem sic adesse & sic fisci, vt in illo sit nouum testamentum, id est, vt per illum & illius sumptione nouum iniretur fœdus ac testamentum. Ideo enim adiecit, *Accipite, comedite, bibite.* Non adiecit, *Istis immolatis in cruce, spiritualiter epulemini.* Hoc Caluini extraneum commentum est, cui claudende sunt aures Christianorum. Christi, inquam, verba attendere debemus, qui sui sermonis idoneus interpret est, non Caluini commentum: quod ille statim absurdissimo paradoxo confirmat, quum ait: *Quia fœdus hoc non nisi*

Caluini paradoxum absurdum.

nisi spirituali corporis manducatione & sanguinis potione sancitur. Sancitur quippe hoc fœdus, ut iam ostendimus, reali manducatione, de qua Christus dixit, *Accipite, & manducate*: item reali potione, de qua Christus dixit, *Accipite, & bibite ex hoc omnes. Hic est enim calix, &c.* ut suprâ satis explicatum dedimus. Ita impius Calvinus stultè supersticiosos vocans qui Christi verba mordicus arripiunt, & iterum dicens, *Non esse cur simplicibus Christi verbis fidem habendam esse contendamus*, manifeste, perspicue, clarissimè, à simplicibus Christi verbis, ad suam astutam & mendacem glossam Lectorem abducit; Christi verba pervertit, sensum corrumpit, & ad suum impium commentum orbi obrudendum, Christi interpretationem ac nomen mutuatur. Christi denique interpretationem & sensum non in Christi verbis, *Accipite, comedite, bibite*, sed in sui cerebri figmento, *Spiritualiter epulamini*, ponit. Hæc eius impietas, audacia, impudentia maior & execrabilior est, quam ut ullis penè verbis explicari queat, vnde & ad eam simpliciter patefaciendam paulo pluribus verbis uti necesse fuit.

(.)

(.)

(. . .)

EXPOSITIONIS CALVINIANÆ
super hæc Christi verba, *Accipite, & comedite; Hoc est corpus meum;* refutatio.

HIS nunc ita expositis & constitutis, totam hoc loco Scripturæ huius Evangelicæ depravationem à Caluino excogitatum breuiter refutabimus. *Ne* (inquit) *simulium prolixus, tantum breuiter perstringam, qualis sit & quid in se contineat Domini institutio.* Deinde quis sit eius usus, quatenus ex Euangelistis colligere licet. Atque hoc primum occurrit; *Christum cenam instituisse, quam inter se communicent discipuli.* Unde sequitur diabolicum esse inuentum, quòd se vnus homo à reliquo cætu separans, priuatim cenam peragit. Quid enim minus consentaneum, quàm distribui inter omnes panem, & seorsim ab vno vorari? Quamuis ergo iactent Papistæ se in suis Missis Cæna Dominicæ habere substantiã; ex re ipsa tamen constat, quot quot celebrant priuatas Missas, totidem à Diabolo ad obruendam Christi Cænam erecta esse trophæa. Hæc ille impostor impius & blasphemus. Christus quippe non hæc cænam instituit, sed partim Sacramentum, partim etiam Sacrificium. *Cenantibus Apostolis accepit quidem Iesus panem, &c.* non quia cænam tunc aliquam peragebat, sed quia finita cæna Paschali, & immediatè post cænam familiarem atque communem, nouum hoc mysterium aggressus est. Hoc ipsemet Caluinus hoc in loco fatetur. *Finita* (inquit) *cena sacrum panem & vinum gustarunt.* & D. Lucas apertè scribit quòd *calicem accepit postquam cenauit,* quod idem de pane Christum fecisse mysterij plenitudo conuincit, & ipse Caluinus agnoscit. *Quod de calice* (inquit) *peculiariter narrat Lucas, ego ad panem quoque extendo.* Nō ergo in hoc mysterio

Mendacium.

Missæ priuata frustra impugnata.

sterio carnauit aut carnā instituit Christus; sed noua legis Sacramētum & noui testamenti Sacri-
 ficium docuit. De Sacramento ipse Caluinus fa-
 teret. *Hoc sine controuersia statui debet, abolitis figuris le-
 galibus, proditum hīc fuisse nouum à Christo Sacramentum.*
 Sacrificium hīc à Christo etiam institui, illa ver-
 ba verbis sacramentalibus adiecta, *Quod pro uobis
 datur, & Qui pro multis effundetur,* manifeste do-
 cent Ostendit enim haec uerba quod per modum
 & sub conditione immolati corporis in vna spe-
 cie, atque item sub conditione effusi sanguinis in
 altera specie, Christus in hoc Sacramēto existat:
 nec magis obstat immolatio incruenta & mysti-
 ca quo minus sit immolatio uera, quā obstat
 existentia sacramentalis & mystica quo minus
 eadem sit realis & uera. *Vnde non mentitur (ait Au-
 gust. Epist. 23.) qui interrogatus responderis Christū in hoc
 sacramento immolari. Immolatur quippe in sacramento.*
 Hāc illic, & alibi: *Sacrificij illius in cruce sacramentum,
 quotidianum uoluit esse sacrificium.* Nempe quod quo-
 tidie Ecclesia sacrificat. Vnde & D. Chrylost.
*Hoc sacrificium est exemplar illius. Id ipsum enim semper
 offerimus.* Huc, si opus foret, aduocari tota Anti-
 quitas potest. Christum enim in Cæna sacrificasse
 vno ore docent. Hieron. in qq. hebraicis super
 Genes. Leo serm. 7. de Pass. Domini. Basilius in
 Psal. 109. August. præter loca citata frequentissi-
 me; in Psal. 33. conc. 1. & Psal. 109. in orat. contra
 Iudeos cap. 9. de Ciuitate Dei lib. 17. cap. 5. 17. 20.
 & lib. 6. c. 22. & lib. 18. cap. 35. cōtra aduersar. Legis
 & Prophet. lib. 1. c. 18. Epiphan. hæc. 55. Ambros.
 de Sacrament. lib. 4. ca. 3. Chrylost. homil. de pro-
 ditione Iude, & in Psal. 95. Theoph. & Oecum. in
 epist. ad Hebræos c. 10. Irenæus lib. 4. c. 22. Impie
 igitur & profanè Caluinus; qui Sacramenti & Sa-

Sacramen-
 tum &
 Sacri-
 ficium à
 Christo
 institu-
 tum, non
 cæna.

De Ciuit.
 Dei lib.
 10. ca. 20.
 Hom. 17.
 in epist. ad
 Hebr.

crificij ratione neglecta, Cœnâ hîc à Christo institui ait, vt contra priuatas Missas declamaret. Quatenus ergo sacrificium hîc peragitur, vnus homo ad rem tantam initiatus, & à reliquo cœtu nō seipsum separans, vt cavillator Calvinus loquitur, sed per impositionem manuum ab Ecclesia Dei segregatus, priuatim peragit. Quatenus Sacramentum est, siue ab vno siue à pluribus percipitur. Et est in Missa Catholica Dominicæ Cœnæ substantia, quia corpus & sanguis Domini, prout ipse instituit, in ea verè ac realiter accipiuntur; & illud quidem manducatur, hic bibitur. Calvinus ad obruendam Christi Cœnam sua scilicet metonymia, & Christi corpore ac sanguine tam procul à Cœna quàm cælum à terra est eliminatis, nec nisi pane & vino in Cœna sua relictis, nobilissimum diabolo erexit trophæum. Pergit Calvinus.

* Mendacium.

Isdem verbis docemur (Accipite, & comedite) qualis in Cœna oblatio à Christo tradita fuerit. Iubet suos accipere. Ipse est igitur solus qui offert. Quod ergo Papista se in Cœna offerre fingunt, à contrario autore profectum est. Et certè mira est ista anastrophe, vt mortalis homo, dum Christi corpus accipere iubetur, sibi eius offerendi partes arripiat: atque ita sacerdos à seipso creatus, Deo filium suum immolet. Non disputo in presentia quàm multis sacrilegij scateat scilicet eorum oblatio. Mibi probare sufficit adeo nihil habere Christi institutioni affine, vt directè potius repugnet. Hæc ille. Magnus impostor Calvinus turpiter ac nefariè incauto lectori imponit. Ait Christum in illis verbis, Accipite, & comedite, docere qualis ab illo oblatio tradita fuerit. Mentitur. Illa verba ad Christi oblationem nihil pertinent, sed ad vsum rei oblatæ. Christi oblatio in Cœna Deo Patri facta, in benedictione, gratiarum actione, &*

Oblatio Christi quibus in verbis confabatur.

ne, & symbolorū cōsecratione, quū diceret, *Hoc est corpus meū, Hic est sanguis meus*, tota cōsistit. Alia verba, *Accipite, & comedite*, de rei benedicta, cōsecrata, oblate sūptione & vsu loquūtur. Hęc vna est Caluini impostura mēdax. Sequitur alia, *Iubet* (inquit) *suos accipere; ergo ille solus offert*, mōxq; hoc enthymemate cōsilius declamat contra Papistas quōd accipere iusti, offerendi sibi partes arripiant. Sanē fungos ac stipites fore qui hęc sua legerent, arbitratus videtur. Quis enim non statim aduertit impudentis hominis crassum delirium? Quis non videt Christum Apostolis suis non hoc solum dixisse, *Accipite, & comedite*, sed postea adiecisse, *Hoc facite in meam commemorationem*? nec sacerdotes Christi ideo offerre quia iubentur accipere, sed ideo offerre quia iubentur facere quod Christus fecit? Tota ergo corruit stolidi Caluini cauillatio. In verbo Christi, *Hoc facite*, non in verbo Christi, *Accipite, & comedite*, offerendi potestas fundatur, quam Apostoli à Christo, sacerdotes ab Apostolis acceperunt. Ad hęc verba, & super hęc verba, *Hoc facite in meam commemorationem*, nihil prorsus Caluinus in Harmonia suā commentario scribit. Hęc verba penitus intacta prætermittit, dissimulat, tacet: quae eius altera nequitia & astutia est, vt circūueniat in errore. Christus igitur in vltima Cæna solus quidem obtulit & immolauit corpus suum & sanguinem; sed iubens Apostolos facere quod ille fecerat, iussit offerre sicut ille obtulit; nec hoc institutioni Christi repugnat, sed ex ea necessariō consequitur. Sacerdos itaque (ait S. Dionysius Areopagita, D. Pauli discipulus) *hanc rem admirabilem ac stupendam facturū excusat se ad Christum primò decenter exclamans, Tu dixisti, Hoc facite in meam commemorationem*. Postea vero τὴ θεῖα τελεί, diuina perficit &

Christi
verba,
Hoc facite,
silencio
inuoluit
Caluinus.

Eccles.
Hier. par.
3. cap. 3.

cit & consecrat. Et iterum: *ἱερέως τὰ δεσπότη,*
consecrat diuinissima. Facit igitur sacerdos quod
 Christus fecit; non à seipso sacerdos creatus, vt calum-
 niatur iste Satan, sed sacerdotio in Ecclesia Dei
 per impositionem manuum presbyterij legitime
 initiatus, idque in persona non sua sed Christi.

In homil. Vnde D. Chrysoſt. *Non homo est qui propoſita in men-
 de prodit.* *ſa Domini corpus Chriſti facit & ſanguinem, ſed ille qui
 Iudæ.* *crucifixus eſt. Sacerdotis ore verba proferuntur, ſed eius vice
 tute conſecrantur & gratia.* Tota Antiquitas huc
 aduocari poſſet. Sed contra vnus Caluini de-
 mentiam ſufficiunt hi duo antiquiſſimi Patres.

Iam ad illa verba, *Hoc eſt corpus meum,* quæ &
 quanta cauilletur Caluinus, expendamus. Quod
 his verbis panem conſecratum fuiſſe dicunt, vt fiat carnis
 Chriſti ſymbolū, non improbo, modo rectè hoc nomen ac de-
 tere ſumatur. Panem ergo, qui alendo corpori deſtinatus
 erat, elegit ac ſanctificat Chriſtus in alium uſum, vt ſpi-
 ritualis cibus eſſe incipiat. Atque hæc eſt conuerſio
 cuius mentio fit apud veruſtos Eccleſiæ ſcriptores. Primū
 quod ait nos dicere panem conſecrari vt fiat carnis
 Chriſti ſymbolum, mentitur, ac fallit. Non enim vt
 fiat carnis Chriſti ſymbolū, ſed vt fiat ipſa Chri-
 ſti caro, conſecrari panem Catholici affirmant.
 Nos retinemus verba Chriſti, non verba Calui-
 ni. Chriſtus non dixit, *Hoc eſt ſymbolum cor-
 poris mei,* ſed dixit, *Hoc eſt corpus meū:* & vt omne
 ſymbolum, ſignum, figura excluderetur, adiecit,
Quod pro vobis datur. Hoc ſymbolo corporis Chri-
 ſti aptari non poſteſt. Deinde verum quidem eſt
 hunc panem à Chriſto ſanctificari in aliū uſum,
 vt ſpiritalis cibus eſſe incipiat: quia incipit eſſe ip-
 ſum corpus Chriſti, qui ſpiritalis cibus eſt, &
 illa eſt conuerſio cuius mentio fit apud veruſtos
 Eccleſiæ ſcriptores Sic D. Ambroſius. *Probenus*

Conuer-
 ſio qualis
 iuxta vete-
 rem Ec-
 cleſiam.

Menda-
 cium.

non hoc esse quod natura formavit, sed quod benedictio consecravit, maioremque esse vim benedictionis quam naturae, quia benedictione etiam ipsa natura mutatur. Et post multa huiusmodi mutationum exempla è Scripturis prolata, concludit. Sermo ergo Christi, qui potuit ex nihilo facere quod non erat, non potest ea quae sunt, mutare in id quod non erant? Non enim minus est novas res dare quam mutare naturas. Rursum alio in loco. Vbi accesserit consecratio, de pane fit corpus Christi. Et paulo post. Non erat corpus Christi ante consecrationem: sed post consecrationem dico tibi quod iam est corpus Christi. Sermo enim Christi creaturam omnem mutare consuevit, & mutat, quando vult, instituta naturae. Et post multa prolata exempla, concludit. Ergo didicisti quod ex pane fiat corpus Christi, & quod vinum & aqua in calicem mittitur, sed fit sanguis consecratione verbi caelestis. Et rursum cap. seq. Antequam consecretur, panis est: vbi autem verba Christi accesserint, corpus est Christi. Et ante verba Christi, calix est vini & aquae plenus: vbi verba Christi operata fuerint, ibi sanguis efficitur qui plebem redemit. Sicut et Patres. Origenes vetustissimus Oblatos panes edimus corpus iam per precationem factos sanctum quoddam, & sanctificans. Greg. Nyss. Dei verbo sanctificatum panem in Dei Verbi corpus credimus immutari. Eusebius Emisenus. Quanta vis divinae benedictionis, ut in Christi substantiam terrena elementa commutentur! Cyprianus. Panis non effigie sed natura mutatus, omnipotentia verbi Dei factus est caro. Irenaeus. Quando mixtus calix & fractus panis percipit verbum Dei, fit Eucharistia sanguinis & corporis Christi. Chrysostomus. Hoc verbum (Hoc est corpus meum) res propositas in mensa Domini transmutat. Et etiam innotator Theophylactus scribit, ineffabili operatione ista transformari, μεταμορφοῦσθαι. In Matth. cap. 26. & alibi, transelementari, μεταστοιχείσθαι. Cyrillus Alexandrinus. Condescendens Deus nostrae fragilitati

De ijs qui inician- tur myste- rijs cap. 9.

De Sacr. lib. 4. ca. 4.

Cap. 5.

Contra Celsum lib. 8. In serm. catechet. Homil. 5. de Pasch. Serm. de Cana Domini. In homil. de prodit. Iudae. In Mar. 14.

Epist. ad Calosy.

gilitati

De ortho-
doxa fide
lib. 4.
cap. 14.

Homil. 5.
de Pasch.

Blasphe-
mia.

1. Cor. 10
Consecra-
tio ele-
mento-
rum pro-
barur.
Luc. 9.
Marc. 6.
& 8.

Marc. 14.

gilitati influit oblati elementis vim vite, conuertens ea in
veritatem propriae carnis & sanguinis. Vtitur autem
Damascenus in hac cōuersione describenda ver-
bo μεταλαμβάνει, transferri. Et Eusebius loco
citato scribit, creaturas panis & vini nutu potentia in
corporis Dominici transire naturam. Et iterum. Inuisibilis
sacerdos (Christus) visibiles creaturas in substantiam
corporis & sanguinis sui verbo suo secreta potestate conuer-
tit. Hac est ergo elementorum panis & vini con-
uersio, trāsmutatio, & vt tandem significauit
Ecclesia Latina loqui voluit, transsubstantiatio,
cuius (vt Calvinus hīc dicit) apud vetustos Ecclesie
scriptores sit mentio: non qualem ille nobis mox in
sequentibus verbis comminiscetur. Sic enim
prosequitur.

Sed tenendum est interea non consecrari panem su-
furro & flatu, sed clara fidei doctrina. Et fanē magi-
ca incantatio est quum ad mortuum elementū dirigitur con-
secratio: quia panis non sibi sed nobis solum solum corpus
Christi efficitur. Attende hominis blasphemiam in
totam Christi tum adtionem tum institutionem.
Negat panem consecrari verbo Christi, quod
homo impius susurrum & flatum vocat. Addit maio-
ri impietate magicam incantationem esse, quum ad
panem vel vinum dirigitur consecratio. Ergo ma-
gicam incantationem docuit nos Paulus quum
ita scriberet: Calix benedictionis, cui benedicimus,
nōme communicatio sanguinis Christi est? Ergo ma-
gicam incantationem exercuit Christus, quum
in multiplicatione panum & piscium, ipsis be-
nedixit, ait Lucas & Marcus, & ad ipsas crea-
turas suam benedictionem direxit? Ergo & in
hoc Sacramento quum accipiens panem in manus be-
nedixit, utique acceptū panem (ait enim Marcus,
Accipit panē, & benedixit, & fregit) incantatione ma-
gica

gica vsus est Christus? Ergo tot vetusti Patres incantationem magicam ab Ecclesia exerceri docuerunt, quando ad ipsa hæc elementa panem & vinum consecrationem dirigi manifestè testati sunt. Origenes, panes per precationem fieri corpus, scribens, quid nisi super ipsos panes consecrationem fieri docet? Dei verbo sanctificari panem, ait Nyssenus. *Mixtus calix & fractus panis percipit verbum Dei*, ait Irenæus. *Oblatis elementis vim vite influit Christus*, ait Cyrillus. Docent hæc testimonia ad ipsa elementa dirigi consecrationem. Quare Iustinus Martyr vocat panem *εὐχαριστήριον*, quasi dicas eucharistiatum, seu super quo eucharistia aut gratiarum actio peracta sit. Cyprianus scripsit, *calicem benedictione sacratum*: Augustinus, *benedicti & sanctificari id quod est in mensa Domini*. Et iterum alio in loco: *panem ex fructibus terræ acceptum prece mystica consecrari*. Sed hoc totum impio Caluino incantatio magica est. Christus, Paulus, Patres omnes citati vni Caluino magiam exercent, si ad elementa ipsa panis & vini aliquam consecrationem dirigunt. Sed ut rumpatur Caluinus cum suis, ad ipsa elementa panem & vinum verba consecrationis dirigi, ipsa consecrari, benedici, ideòque in aliam planè naturam conuerti & immutari, docuit nos diuina scriptura, docuerunt vetustissimi Patres.

Locis suprà citatis. Apol. 2.

Serm. de Cæna Domini. Epist. 59. q. 5. De Trin. lib. 3. c. 4.

Addit tamen insulsam ratiunculam Caluinus, ne ita intelligi debeat. *Quia (inquit) panis non sibi sed nobis symbolum corporis efficitur*. Sanè non sibi sed nobis ipsum Christi corpus efficitur, vt Christus loquebatur, & post eum tot alij vetusti Ecclesie scriptores citati: non symbolum corporis, vt Caluinus ex suo cerebro mentitur. Quòd non ipsis elementis sed nobis mutatio fiat, quis ambigit?

Insulsa Caluini ratiuncula.

Sed

Sed quæ nobis mutantur, nonne verè mutantur? Quando panis efficitur corpus Christi, vel, ut Calvinus vult, symbolum corporis Christi, tamen si nõ sibi sed nobis id efficiatur, nonne tamen verè efficitur? Aqua vinum facta in nuptijs, non ipsi aquæ sed conuiuis præsentibus vinum facta est: sed an propterea verum vinum illa aqua facta non est? An in verum vinum illa aqua conuersa non est? Hominis stupiditatem quis non videt? Et tamen placent miseris Calvinistis huiusmodi argumenta. Videamus cætera.

Caluinus.

In summa, nihil aliud est consecratio quàm solenne testimonium quo nobis terrestris & corruptibile signum Dominus in spiritualem usum destinat: quod fieri non potest, nisi clare ad fidem ædificandam resonent eius mandata & promissio. Vnde rursum patet obscuro murmure & statu apud Papistas impie profanari mysterium. Quid sit elementorum panis & vini consecratio, iam ex vetustis Ecclesiæ scriptoribus audiuius. Caluini cõmentum tota Verustas ignorauit. Eam itaque,

1. Tim. 6.

vt profanam vocum nouitatem, iuxta Apostoli præceptum deuitamus, in nõ & auersamur atque execramur, εὐπετοῦσα; quo verbo Apostolus usus est. De solenni testimonio nihil Euangeliũ loquitur, nec Paulus memorat, quãdo huius mysterij institutio narratur. Nec terrestris signum in spiritualem usum Dominus destinat, vt Calvinus loquitur; sed terrestres naturas in spiritualem substantiam Dominus conuertit, vt tot Patres citati vno ore contestantur. Ad fidem ædificandam nullum hic sonat mandatum, nulla promissio; sed ad carnem Christi comedendam, & ad mortem Domini commemorandam, sonat hic mandatum Christi, Accipite, & comedite, hoc est corpus meum: Hoc facite in meam commemorationem. Hic duplex mandatum est, sed fidei ædificandæ

Com-
men-
tra
Calui-
niana.

mandæ nullum; tamen qui vtrumque hoc mandatum præstat, fidem suam egregiè exercet atque ædificat. Sed hæc fidei ædificatio (vt & alij huius diuini Sacramenti fructus) ex manducatione corporis Domini & mortis eius commemoratione consequitur, non est ipsa manducatio aut mortis Domini commémoratio. Promissio hæc est amplissima, *Quod pro vobis datur, Qui pro vobis effunditur.* Sed hæc promissio ex se, & quatenus talis, non ad fidem ædificandam, sed ad salutem & remissionem peccatorum, aliâque gratiæ beneficia consequenda pertinet. Ita non apud Papistas verbo Euangelico inhaerentes, sed apud impios Calvinistas sua nouella & extranea verba obtrudentes, *impie profanatur mysterium.*

Eiusdem impietatis est quod sequitur. *Quod si* Calvinus. *consecrat panem Christus, dum nobis testatur corpus suum esse; non imaginanda est substantiæ mutatio, sed tenenda est solum vsus nouitas.* Iam enim ex vi verborum Christi, & doctissimorum Patrum sensu atque consensu ostensum est, dum Christus panem consecrauit, eius substantiam immutasse, de vsus nouitate nihil dixisse. *Hoc est corpus meum.* Verbo substantiali veritur Christus. Verbo noui vsus non veritur. Verbum igitur Christi tenendum est, non verbum Caluini. Vsus nouitas, quam supponit Calvinus, est vera nouitas, quam nulla cognouit antiquitas. Non ergo tenenda vsus nouitas cum nouis huius seculi magistris: sed tenenda substantia corporis Christi, quam Christus diserte affirmavit, & tota cognouit Antiquitas. Sed nunc pressius disputabit Calvinus, & Achillem suum proferet, vt Christi verba ad metonymiæ tropum necessariò contorqueat.

Caluini
Achille

Mend.
cium.

Pronuntiat Christus, panem esse corpus suum.

De

De Sacramento habetur sermo, fateri verò necesse est Sacramentum visibili signo constare, cui res signata coniuncta est, quæ est eius veritas. Iam & hoc satis tritum esse debet, rei signatæ nomen ad signum transferri. Quare nemo in Scriptura mediocriter versatus negabit, quin sacramentalis locutio metonymicè sumenda sit. Omitto generales tropos qui passim occurrunt in Scriptura. Hoc tantum dico, quoties externum signum dicitur id esse quod figurat, omnium consensu metonymicè locum dari. Baptismus si vocetur lauacrum regenerationis; si petra, vnde aqua patribus in deserto fluxit, vocetur Christus; si columba vocetur Spiritus Sanctus, nullus controuersiam mouebit quin signis tribuatur nomen rerum quas figurant. Quis sit ergo ut quod Sacramentis omnibus commune est, ad Cænam aptari non sustineant quos tenet reuerentia verborum Domini? Simplex & literalis sensus eos delectat. Cur ergo in omnibus Sacramentis non valebit eadem regula? Certè nisi petram substantialiter fuisse Christum concedant, putida est, qua nos grauant, calumnia. Si panem exponimus vocari corpus quia sit symbolum corporis, labefactari obtendunt totam Scripturæ doctrinam. Neque enim hanc loquendi regulam nuper fabricauimus, sed ex veterum auctoritate ab Augustino traditam omnes amplexi sunt, signis improprie rerum spiritualium nomina ascribi: atque ita debere exponi omnes Scripturæ locos ubi de Sacramento fit mentio. Quorsum ergo attinet dum axioma sumimus passim receptum, quasi in re noua & insolita magnos clamores mouere? Cæterum clament, ut libuerit, præfracti homines; hoc apud sanos & modestos valebit, in his Christi verbis sacramentalem esse loquendi formam. Vnde sequitur, panem, quia symbolum est corporis Christi, vocari corpus. Hæc hætenus Calvinus. De hac explicatione gloriatur frequenter veluti de muro aheneo & clypeo fortitudinis contra omnes sententiæ aduersantes, aut proprietatem verborum Christi tenere volentes. Sed explicatio va-

na ac

na ac fallax est, à qua ipse Calvinus recedit.

Primum à luculento mendacio orditur. Pro-
nuntiare Christum ait *panem esse corpus suum*. Atqui
non dicit Christus, *Hic panis est corpus meum*:
sed dicit, *Hoc est corpus meum*: & ita dicit vt relatiuū
hoc nec in Latino nec in Greco textu cū pane qua-
drare possit, cū diuersi generis pronomen sit,
nec nisi cum corpore conueniat. Sumit ergo sibi
Calvinus quod nemo illi Catholicus dabit, ideo-
que imprimis probare debuerat.

Caluini
menda-
cium con-
iungitur.

Iam de Sacramento haberi sermonem non negamus;
tamenti alij Calvinistæ in hac materia Eucharis-
tica omnem Sacramenti sermonem propter vo-
cabuli ambiguitatem penitus aboleri & præter-
mitti debere censeant: quod multis rationibus
probare contendit Clebitius Calvinista in Victo-
ria veritatis & ruina Papatus Saxonici. *Sacramen-
tum quoque visibili signo constare, cui res signata coniuncta
est, quæ est eius veritas*, loquendo de Sacramentis no-
uæ legis, quale istud imprimis est, libenter etiam
concedimus, quia Sacramenta nostra non sunt
signa inania, sed efficacia. Alioqui hanc Caluini
regulam vt generaliter veram meritò alij Svin-
gliani reiiciunt, quum nec Agnus Paschalis, qui
Christum repræsentabat, & liberationē filiorum
Israel ex Aegypto, cum illis rebus signatis vlllo
modo coniuncta esset, quando res altera nec dum
venerat, altera præterierat; nec serpens ille æneus
qui Christum figurabat, Christum continētum
habebat; nec tam multa veteris populi sacrificia
ac Sacramenta cum rebus quas significabant,
(quando *umbra futurorum erant*) vllam coniu-
ctionem habebant. Regula igitur illa Caluini
quam ait *fateri necesse esse*, non est generaliter vera.
Sed in Sacramentis noui populi veram esse (vn-

de contra aliam Caluini hæresim obiter obseruamus manifestum esse Sacramentorum veteris ac nouæ legis discrimen agnoscimus.

Caluini
regula
metony-
miã Cal-
uini po-
terter re-
futatur.

- Sed hæc ipsa regula Caluini, metonymiam & locutionem figuratiuam, quam statuit Caluinus, vel maximè refutabit. Si enim Eucharistia tale Sacramētum ac uisibile signum est, cui res signata coniuncta est, res autem signata iuxta Caluinum est *ipsum corpus Domini* (ait enim panē uocari corpus quia symbolum corporis est) consequetur necessariò ipsum corpus Domini cum panē tanquam rem signatam cum suo signo adesse, quæ sententia Lutheranorum est, quam ipse Caluinus reprobatur, & in sequentibus refutare conatur.
1. Rursum faceßere debet, *efficacia, uirtus, aut uita e corpore Christi in celo nobis deriuata*, iuxta propriam Caluini sententiam; & ipsissimum Christi corpus præsens in hoc Sacramento fisci debet. Est enim *panis symbolum corporis* (ait Caluinus) & *signum cum re signata coniungi debet*. Non est symbolum aut signum efficaciam corporis Christi, aut uirtutis alicuius ex eo deriuandæ, sed ipsius corporis. Iuxta Caluinum Christus dicens, *Hoc est corpus meum*, hoc dixisse censendus est, *Hic panis est symbolum corporis mei*: & signum cum re signata debet esse coniunctum. Adest ergo ipsum Christi corpus cum pane: ipsum, inquam, ueracissimum Christi corpus, quod pro nobis datum est. Sanè efficacia aliqua aut uirtus corporis pro nobis data non est, sed ipsummet Christi corpus.
 3. Deinde si res signata cum suo signo, corpus Christi cum pane, infallibiliter coniunctum est, falsum id totum erit quod tum alibi semper, tum hoc ipso in loco in sequentibus tanquam proprie suæ sententiæ punctum & cardinem lectori inculcat,

eulcat. Sed hinc (inquit) tria obseruare opera precium est. Ne perperam res spiritualis cum signo misceatur: deinde ne quaeratur in terra Christus, vel sub terrenis elementis: tertio ne fingatur alia manducatio quam quae arcana Spiritus virtute Christi vitam nobis inspirat, quod ipsum non nisi sola fide consequimur. Tota, inquam, haec triplex obseruatio ex hac vna Caluini regula penitus concidit. Nam si in hoc Sacramento panis est signum corporis Christi, & signum debet esse cum re signata coniunctum, panis cum Christi corpore, quomodo fieri potest, quin res spiritualis (Christi corpus) cum signo, qui panis est, non misceatur, id est, non coniungatur arctissime? Rursum, quomodo fieri potest, quin quaerendus sit in terra Christus, & sub terreno panis elemento quaerendus, postquam panis iste in terra est, cui Christi corpus vt res signata suo signo coniuncta est? Tertio, quomodo vitari potest vera corporis Christi manducatio, quando panis ille manducatur cui tanquam signo suo res signata Christi corpus coniunctum est? Aut enim qui manducat hunc panem, Christi quoque corpus manducat cum ipso pane coniunctum, vt rem signatam cum suo signo; aut falsum erit, rem signatam in hoc Sacramento cum suo signo, corpus Christi cum pane, iuxta regulam sacramentalis esse coniunctum. Hinc ergo sequentur omnia quae contra Catholicam sententiam accumulare solet Caluinus: Christi corpus sub corruptibili panis elemento concludi: Christi corpus pluribus in locis simul esse sicut hic panis est: Christi corpus duplex esse, vnum in caelo visibile, alterum in terris inuisibile, quod corporaliter adsit, sicut panis adest. *Na hoc fateri necessesse est* (ait hic Caluinus) *Sacramentum visibili signo consistere, cui res signata coniuncta est, quae est eius veritas.*

Caluini
 Achilles
 ex ipso
 Caluino
 refutatur.

Caluini
exempla
metonymiam
Caluini
refutant.
Tit. 3.

1. Cor. 10.

Matth. 3.

Impostura
Caluini-
uiana.

Porro hanc coniunctionem arctissimam atque certissimam magis confirmant exempla è Scripturis à Caluino prolata. Baptismus sic est *laurum regenerationis*, vt qui baptismum rite suscipiunt, rem signatam cum signo coniunctam, Spiritum regenerationis cum ablutione externa recipiant. Petra vnde aqua Patribus in deserto fluxit, sic fuit signum Christi, vt ab illo signo non abesset Christus: *Bibentes enim Patres de illa petra materiali, biberunt de consecrate eos petra Christo*; id est, hauserunt auxilia gratiæ à filio Dei, qui eos comitabatur & adiuuabat in omnibus. Columba sic erat signum Spiritus Sancti cum re signata coniunctum, vt Ioannes videns columbam, *viderit Spiritum Sanctum descendentem super Christum*. Sic ergo, si hæc à Caluino prolata rei præsentis conformia & similia sunt, qui accipit hunc panem, accipit corpus Christi præsens: qui manducat hunc panem, manducat corpus Christi præsens: qui videt hunc panem, videt corpus Christi præsens: in signo quidem, sed non inani aut fallaci, verum huiusmodi cuius signata coniuncta est. Sic ergo Caluini regula, & quæ ad illam confirmandam è Scripturis exempla protulit, ad ipsum maximè Calvinum refutandum, eiusque propriam sententiam penitus subuertendam, imprimis faciunt.

Cæterum Caluinus (quod attendat qui eius imposturas tenere & cauere cupit) nunc hoc in loco, vt suam metonymiam & symbolicam locutionem probet, vrget Sacramenti rationem, & panem à Christo vocari corpus vult, quia symbolum corporis eius est, & signo sacramentali res signata coniungi debet, quæ sit eius veritas. Atqui idem Caluinus, quando hæc Christi verba non tractat, sed de re ipsa præsentis corporis Christi dis-

disputat, nullam prorsus agnoscit *signi & rei signate*, panis & corporis Christi, *veram coniunctionem*, sed habitualem quandam & analogicam tantum, vt tam verè nobis exhibeatur corpus Christi, quàm verè exhibetur signum eius, & tunc offeratur quando signum offertur, panis videlicet in Cæna; ipsi tamen signo, ipsi pani, non propius adiungatur corpus Christi, quàm cælum terræ admouetur. Corpus enim Christi non iam cum pane vt rem signatam cum signo, sed in cælo tantum esse; nec mediante pane, aut cum pane corpus Christi accipi, sed tantummodo mediante Spiritu Christi vt causa efficiente, & mediante fide nostra vt causa instrumentali, sine qua fide nulla rerum cum signis intercedit coniunctio. Ita ex vera Caluini sententia, panis, siue id quod Christus in Cæna porrexit, quòdque hodie in Sacramento accipitur, nullum planè signum est corporis Christi, nec vllam habet cum eo coniunctionem nisi imaginariam: & quando iuxta Caluinum percipitur corpus Christi, non id cum pane percipitur, aut per panis manducationem, sed per solam fidem, quæ Christum in cælo quaerit; & per Spiritum Christi, qui non corpus suum sed vim quandam corporis viuificam ad nos traducit, idque æquè extra Sacramenti sumptionem quàm in illa aut cum illa. Ita in sensu Caluini vero, panis in Cæna nihil nisi inane spectrum relinquitur; & verba Christi, *Accipite, & manducate, hoc est corpus meum*, prorsus euacuantur. Et hunc totum suum sensum in fine explicationis suæ in hunc locum aperit, quem hîc propterea proponemus.

Post illa tria quæ obseruari voluit posita, & à nobis superius commemorata, quòd *res spiritualis* I.

Caluini
vera sen-
rentia.

3. non debet cum signo misceri, quod Christus in terra quærendus non est, quod alia manducatio fingenda non est quam quæ arcana virtute Spiritus Christi vitam nobis inspirat, quam sola fide consequimur. Mox illa tria confirmat & explicat magis his verbis. Primum hoc modo. Primum (vt dixi) maneat inter signum & rem signatam distinctio, nisi velimus omnia pervertere. Neque enim vlla restabit Sacramenti utilitas, nisi nos pro ruditate nostræ captu à terreni elementi intuitu ad cælestem mysterium deducat. Proinde quisquis corpus Christi à pane non discernet, & sanguinem à vino, nunquam intelliget quid velit Cæna, vel quorsum his symbolis utantur fideles. Ad hoc primum quod attinet, discernere & distinguere ista omnino oportet, siue panem ipsum symbolum corporis ponas (vt vult iam cū Lutheranis Calvinus) siue solas species panis ac vini pro signo sacramentali agnoscas, vt nos Catholici credimus, de quo mox plura dicemus. Non sunt autem ita discernenda vt etiam sint separanda. Manere debet discretio, non aboleri coniunctio, quia *fateri necesse est Sacramentum visibili signo constare, cui res signata coniuncta est.* Quare si Sacramentum saluum esse volumus, sic signum à re signata discernemus, vt ea tamen non separemus ab inuicem, sed coniuncta relinquamus. Videamus nunc an quæ in Caluino sequuntur, hanc conjunctionem admittant. Sequatur (inquit) deinde legitimus ille querendi Christi modus: hoc est, ne in terra mentes nostræ subsidant, sed sursum conscendant ad cælum gloriæ, in qua habitat. Iam ergo iuxta Calvinum Sacramentum relinquendum est, signum negligendum est: Non in Sacramento, non in signo visibili, quod in terra video, sed in cælo, Christi corpus, rem signatam, querere debeo. Vbi ergo illa quam statuisti signum cum re signata coniunctio? Profus euauit. Nos verò Catho-

Discernitur signum à re signata, non separatur.

Catholici in Sacramento Christum quærimus, tenemus, accipimus, manducamus, & signum visibile cum re signata possidemus, non panem cum corpore Christi, sed panis species cum corpore Christi. Atqui hanc coniunctionem signi cum re signata, quam modò dixit *fateri necesse esse*, vide nunc ut in sequentibus magis dissoluatur. *Neque enim, inquit, Christi corpus incorruptibile vitam induit ut naturam suam abijceret: unde sequitur finitum esse. Iam verò supra caelos ascendit, ne qua nos in terris crassa imaginatio occupet.* Ecce, probare vult Christi corpus cum signo sacramentali, quod in terra est, coniungi non posse, quia corpus Christi in caelo est, finitum est, & certo in caelis loco comprehensum est. Ad rem quod attinet, scimus Christi corpus secundum naturalem existendi modum, in specie naturali ac visibili cum tota corporis sui dimensione, non nisi in caelo esse; supernaturali tamen & mytico modo existendi, iuxta totam substantiae suae rationem, quæ à qualitate ac quantitate non dependet, in Sacramento existere; de quo hic latius disputandi locus non est. Id vnum hoc loco contra Calvinum urgemus; si non nisi in caelo Christi corpus est, si in terra quærendus non est, quare lectores suos prius delusit, dicens, panem esse signum corporis, & Christi verba hoc sonare, *Hic panis est signum corporis mei, signum autem sacramentale cum re signata coniunctum esse?* Addit adhuc Calvinus. *Et sanè si mysterium hoc caeleste est, nihil magis præposterum quam Christum in terram deducere qui nos sursum potius ad se vocat.* Ad rem respondemus hoc mysterium planè caeleste esse, propter rem in hoc mysterio contentam planè caelestem (est enim panis verus qui de caelo descendit, & dat vitam mundo) propter fructum quoque huius mysterij Ioan. 6.

Calvini
contra di-
ctio ad
oculum
probatur.

planè cælestem ac diuinum: *Qui enim manducat hunc panem, viuet in æternum.* Denique propter cælestem & spirituales rei in mysterio existentis modum: *Verba enim hæc spiritus & vita sunt,* nec carnaliter sed spiritualiter intelligenda. Ad Calvinum verò quod attinet, cur nunc ait præposterum esse Christum in terram deducere, qui antea dixit panem (vtique in terra existentem) *signum esse visibile corporis Christi, signum autem cum re signata coniunctum esse debere,* nisi quod (vt dixi) impostor nequam lectori suo voluit illudere, & ad eum fallendum aliter loqui, aliter intelligere? Videamus quæ adhuc sequuntur. *Ultimum (inquit) quod notandum esse admonui, est manducationis genus. Neque enim somniandum est, naturalom fieri substantiæ eius transitum in animas nostras, sed comeditur à nobis eius caro dum ex ea vitam percipimus. Tenenda enim analogia est, vel similitudo panis cum carne, qua docemur non secus pasci animas carne ipsa Christi, quam panis vigorem corporibus instillat. Spirituale ergo alimentum est Christi caro, quia nobis viuifica est. Ideo autem viuificat, quia vitam, quæ in ea residet, Spiritus S. in nos diffundit. Ponamus totum hoc Caluini commentum (cuius ne gutta quidè in Scripturis apparet, sed ex eius malè sano cerebro totum profectum est) verum esse. Vbi est illa coniunctio rei signatæ cum signo visibile, corporis Christi cū pane? Quid facit panis manducatio, iuxta Calvinum? vbi nunc aut quorsum Christi verba, *Accipite, & manducate, hoc est corpus meum?* Quid symboli manducatio manducanti confert? Si signo res signata coniuncta est, an nō qui signum accipit & manducat, rem quoq; signatam accipit & manducat? minimè gentium, ait Calvinus. *Comeditur (inquit) Christi caro dū ex ea vitā percipimus; & spirituale alimentum est Christi caro, quia nobis viuifica est. Sed quomodo ex Christi carne vitā percipimus,**

Caluini
sententia
Christi
verba &
totam Sa-
cramenti
rationem
penitus
è medio
tollit.

pimus, aut quomodo nobis Christi caro viuifica est? An quia in signo panis eā comedimus, quia res signata suo signo cōiuncta est? Nihil minus iuxta Calvinū. *Ideo (inquit) viuificat caro Christi, quia vitā, quae in ea residet, Spiritus S. in nos diffūdit.* Et addit. *Quāquā aliud est vesci Christi carne quā in ipsū credere* (quod propter Cinglianos dixit, qui statuūt, māducare Christū nihil aliud esse quā credere in Christū) *sciendum tamen est, non aliter Christo nos posse vesci quā per fidem: quia manducatio ipsa fidei est effectus.* Summa ergo est, carnem Christi manducari quatenus viuificat; viuificare quatenus vitam in Christo residentem Spiritus S. in nos diffundit; ac per hoc non aliter nos vesci Christo quā per fidem. Sic tota causa, tota ratio, totus modus manducandi Christum est sola fides: quae quidem exerceri potest non secus extra Sacramentū quā cum illo. Sacramenti igitur manducatio iuxta Calvinum nihil profus ad corporis Christi manducationem confert; nisi quod fortasse fidem ipsam Sacramenti conspectus & vsus magis excitat. Qui Sacramentū accipit, in illo aut per illud aut cum illo nihil nisi panem & externum symbolum accipit. Vbi ergo coniunctio illa signi cum re signata? Vbi est generalis illa regula & omnibus Sacramentis communis, quam antea premebat, locutionem sacramentale metonymicē sumendam esse? Profus enanuit; profus verba & voces fuerunt, quibus interim Lectori fucum faceret, vt in verbis Christi, *Hoc est corpus meum*, sacramentalem esse loquendi formam, ideoque hunc habere sensum suaderet, *Hic panis est symbolum corporis mei: quia propter coniunctionem signi cum re signata, alteram alterius appellationem accipit.*

Nunc autem Christi sermo in illis verbis, *Hoc*

A a 5 est

Caluina-
na sen-
tentiae
summa.

Verborū
Christi
sensus
verus.

est corpus meum, non est sermo aut locutio sacramentalis, rem signatā signi nomine exprimens; sed est sermo operatorius & forma verborū conficiens rem Sacramenti, simulque signum sacramentale demonstrās. Neque dixit, *Hic panis est corpus meum*; sed accepto in manus pane, eūque benedicens, dixit, *Hoc est corpus meum*, conficiens de pane corpus suum, & panem, quem in manus acceperat, illo verbo suo diuino, veraci, efficaci, conuertens atque immutans in corpus suum, vt ex tam multis & perspicuis veterum Patrum testimonijs, ex varia verborum Christi circumstantia, ex ratione noui testamenti ac fœderis in hoc Sacramento constituti, suprā efficaciter ostendimus. Est quoque hīc verum Sacramentū à Christo institutum, & adest visibile signum cum re signata coniunctum; non ipse panis, qui in Christi corpus verbo Christi veraci & efficaci conuersus, panis esse desinit, sed species externa panis cum vero corpore Christi. Hæ species panis & vini, signa visibilia in hoc Sacramento sunt, cum ipso corpore & sanguine Christi, tanquā re Sacramenti signata, verè & intimè cōiuncta: neque hæ species, quā diu integræ manent, à corpore & sanguine Christi diuelli possunt. Qui has species accipit, manducat, & bibit, corpus & sanguinem Christi accipit, manducat, & bibit. Hæ species veram & plenam analogiam sacramentalem habent, quam ex natura cuiusque Sacramenti Caluinus desiderat. Quā enim Sacramenti natura in significatione sit posita, species istæ & accidentia, quæ sub sensum cadunt, signorum officio apertissimè funguntur. Itaq; & nutritionē, & rem vnā quæ constet ex diuersis, ipsæ species panis & vini factis significant, sicuti res signata ve-

rè nu.

Sacramē-
talis ana-
logia in
Sacra-
mento
Eucharist.

re nutrit, & accipientes eam vnum corpus facit. Substantia cuiusq; rei inuisibilis est, ideoque ad significandum inepta. Quare Christus substantiam panis à fide remouit, dicens post acceptum panem, *Hoc est corpus meum*, accidentia retinuit, ad significandum idonea. Serpens æneus in figura serpentis, non in natura, seruauit analogiam; vt significaret Christū Saluatorē omnium qui credunt in eum. Linguae igneæ in figura non in substantia linguarum, seruabant analogiam ad significandum Spiritum S. qui re ipsa super Apostolos descendit. Animalia in linteo demissa in figura non in substantia satis significabant Petro quod illi dictum erat, *Matta, & manduca*. Sic species panis ac vini à Christo consecrati satis significant, & sacramentalem analogiam satis seruant, vt cum Christi corpore & sanguine cōiuncta signum sacramentale exhibeant. Hoc modo fatemur in hoc Sacramento diuinissimo signum esse visibile cū re signata coniunctū, quæ eius sit veritas. Nec tamen Christi verba opprimimus, aut fallacia atq; elusoria facimus, sed, vt sonant, religiosè ac pie retinemus: vt quod esse corpus suum dixit, ipsissimū corpus suū esse credamus, nec symbolū nec signum, nec vim aut efficaciam aliquam viuificam è cælo per Dei Spiritū diffusam. Adest Christi corpus cum specie panis, sicut res signata cum suo signo coniuncta.

Iam quod addit Calvinus *tritum esse vt rei signatæ nomē ad signū trāsferatur*, verū sanè id est; sed in his Christi verbis nullum locum habet: in quibus, si vera Calvinus narrat, nō ad signū rei signatæ nomē, sed ad ré signatā signi nomē trāsferatur. Vult enim ad corpus Christi, rem signatam, corporis signum transferri, vt quum Christus dixerit, *Hoc est*

Num. 21.

A& 2.

A& 10.

Rei signatæ nomen ad signum in Christi verbis non transferatur.

est

est corpus meum, intelligendus sit dixisse, Hoc est signū corporis mei. Sic res ipsa signata pro signo pronunciabitur, quod profus contra naturam metonymiæ est, vt mox ostendemus. Deinde tametsi petra Christum, columba Spiritum S. Baptismus lauacrū regenerationis significat, quum nullum horum res ipsa quam signant substantialiter sit, nihil tamen simile in Christi verbis attendi potest. Nunquam enim de illa petra dictū est, *Hæc est Christus*: nunquam de columba, *Hæc est Spiritus Sanctus*: nunquā de Baptismo, *Hic est lauacrum regenerationis*, &c. Non est, inquam, dictū cum huiusmodi circumstantijs & appendicibus quæ sensum verborum literalem probant, cū quibus hæc verba dicta sunt, *Hoc est corpus meum*, sicuti in superioribus etiam demonstraui. Nulla igitur est inter alias illas locutiones, *Petra erat Christus. Vidi Spiritum S. descendentem sicut columbam, Saluos nos fecit per lauacrum regenerationis*, & inter hæc Christi verba, *Hoc est corpus meū*, similitudo profus, nulla affinitas, nulla comparatio. Planè igitur Calvinus totum Christi sermonem labefactat, corrumpit, peruertit, quum quod Christus corpus suum esse veraciter dixit, ille non nisi symbolum corporis dixisse & dedisse assermet.

Nec hanc loquendi formulam nouellam, & impiam, ex veterum auctoritate ab Augustino traditam Calvinus accepit, dum signis improprie rerum spiritualium nomina ascribi docet. Scriptum hoc sane reliquit Augustinus. *Si Sacramenta quandam similitudinem earum rerum quarum sunt Sacramenta, non haberent, omnino Sacramenta non essent. Ex hac autem similitudine plerumque etiam ipsarum rerum nomina accipiunt. Sicut ergo secundum quendam modum Sacramentum corporis Christi corpus Christi est, ita Sacramentum fidei fides est.* Sed hæc ver-

Augustini
sententia
explana-
tur.
Epist. 23.
ad Boni-
facium.

verba Caluini dementiæ non suffragantur. Augustinus dicit *Sacramentum corporis Christi* (id est, species sacramentales) *vocari secundum quendam modum corpus Christi*, sed non dicit corpus Christi vocari aliquo modo Sacramentum corporis, siue signum aut symbolum corporis, sicuti Calvinus dicit. Longè aliud est dicere, Sacramenta seu *sacra signa accipiunt ipsarum rerum nomina quarum sunt signa*, (quod Augustinus dicit) & dicere, ipsas res accipere nomina signorum ipsorum, vt Calvinus dicit. Dicuntur quidem & elegantius dicuntur arma pro bello, toga pro pace, laurea pro triumpho, lingua pro eloquentia, fasces pro magistratu, sceptrum pro Rege, quia hæc omnia signa sunt & notæ earum rerum quarum nomina accipiunt; sed nemo econtra dixerit bellum pro armis, pacem pro toga, triumphum pro laurea, eloquentiam pro lingua, magistratum pro fascibus, Regem pro sceptro. Metonymia quippe signi & signati nõ est reciproca, vt sicut signum collocatur pro signato, sic vicissim signatũ vicem ac locum signi subeat. Quod ergo Augustinus dixit, ex natura metonymicæ locutionis dixit. Quod Calvinus finxit, contra naturam & rationem locutionis metonymicæ confictum est. Sic iuxta August. baptismus qui est sacramentum fidei, significat fidem in paruulo baptizato, qui signum fidei accipere potest, actum fidei exercere nõ potest; sed quod fides significet baptismum, nec Augustinus nec vllus theologus dixerit. Vocabulum panis significat apud Paulum corpus Christi, siue quia speciem panis eo nomine exprimat, siue quia id dicat vnde corpus Christi confectũ est, sicut Euangelista dicit *gustasse architriclinũ aquã vinum factũ*. Sed vocabulum corporis Christi, nec apud Pau-

Signa accipiunt nomina rerum, nõ res signorum.

Metonymia non est figura reciproca.

1. Cor. 10

Ioan. 2.

Pau-

Ioan. 4.

Luc. 7.

Paulū nec in vlla Scriptura panē denotat, aut pro pane accipitur. Aquæ nomē tribuitur Spiritui S. quia illius donationem ac virtutem quodam modo representat. *Qui biberit ex aqua quam ego dabo ei, &c.* sed Spiritus S. nomen econuerso non tribuitur aquæ. Ignis nomen tribuitur charitati, *Veni ignem mittere in terram:* sed non vicissim charitatis nomen ipsi igni. Denique in omnibus locutionibus figuratis, seu metaphoricis, seu metonymicis, quæ passim in Scripturis occurrunt, signi nomē tribuitur rei signatæ sēper, rei signatæ nomē signo nūquam. Absurdissimē igitur Caluinus non solū impiē, & sine vllō vel in Scripturis vel in Patribus exēplo, metonymiā in Christi verbis cōtingit, quares signata collocetur pro signo, corpus Christi pro pane significatē. Deiectus est igitur totus Caluini Achillēs & murus athenus in quo tantopere gloriatus est, nec Sacramenti ratio in hoc mysterio vllā in Christi verbis locutionē metonymicam aut probat aut patitur. Sua igitur malē stabilita sententia, aliqua profert contra Catholicam sententiam & contra Lutheranos argumenta. Illos enim sibi non minus aduersos sentit quā Catholicos. Quæ contra orthodoxam doctrinam profert (alijs prætermisiss, vt se mutuo hæc sectæ conficiant) breuiter soluenda sunt.

Caluini
argumen-
ta contra
sensum
ortho-
doxum.

Papistæ (inquit) sua transsubstantiatione delusi, negant ostendi panem, quia tantum maneat species sine subiecto. Si Papistæ panis transsubstantiatione delusi sunt, certē & tota vetusta Christi Ecclesia delusa fuit, à qua hanc transsubstantiationem panis seu conuersionem substantiæ panis in substantiam corporis Christi firmiter creditam ac receptam fuisse, tot illustrium eius ætatis luminū testimonia (quæ paulo antè produximus) indubitatum faciunt.

faciunt. Sed solenne Caluino est Papistarum nomine totam veterem Ecclesiam damnare, & veteris Ecclesiae fidem Papistis, quasi modernis tantum Catholicis, vitio vertere. Hic eius dolus malus, haec impietas est.

Sed (inquit) *eorum delirium refutat Paulus, affirmans, panem, quem frangimus, esse communicationem corporis Christi.* Huic obsoleto argumento iam millies responsum est, panem ab Apostolo appellari, non qui in natura & substantia panis sit (quomodo enim naturalis panis manducatio, corporis Christi possit esse communicatio, maxime apud Caluinum, qui, vt supra accepimus, non ex panis manducatione, sed ex Spiritus Christi in caelo residentis operatione, mediante fide nostra, communicationem corporis Christi in nobis fieri docet, imò nec corporis, sed efficaciae cuiusdam vitalis ex corpore) sed quod ex pane factum erat, idque more vltimatissimo Scripturarum; quando & Eva vocatur caro Adæ, quum suam illa tunc carnem non Adæ haberet, quia de illo sumpta erat; sicut virga Moysis in serpentem versa virgæ nomen retinuit, & aqua in vinum versa aqua vocatur apud Ioannem: quo etiam modo cæci dicuntur à Christo videre, & claudi ambulare, qui non iam sed olim cæci ac claudi fuerant. Sed hanc responsum & adhuc alias altissime dissimulans Caluinus, argumentum semper premit, solutioni argumenti non satisfacit. Latius hunc locum ad ipsum Apostoli textum tractauimus.

1. Cor. 10

Genes. 3.

Exod. 7.

Ioan. 2.

Luc. 7.

In Antidotis nostris Apostolicis.

Pergit Caluinus. *Deinde ab eorum figmento abhorret ipsa natura Sacramenti, cui non constabit sua integritas nisi verum sit externum symbolum. Vnde enim discemus Christi carne pasci animas nostras, si verus panis non statuatur nobis ante oculos, sed inane spectrum?*
Huic

Huic argumento à natura Sacramenti ducto, quod in proximè præcedentibus latè tractauit Calvinus, latè respondimus, & verum hîc adesse externum symbolum ostendimus, quia adsunt species panis ac vini ad significandum aptissime. Sed certè Calvinus ille est qui externum symbolum à re significata diuellit, & mutilū Sacramentum facit, dum in cæna sua nudum panem ponit, Christi autem corpus non nisi in cælo: idq; adeo ut nec mediante pane aut signo externo, sed sola mediâte fide nostra, & Spiritu Christi, nec ipsum Christi corpus, (res in Sacramento signata) sed quædam ex eius corpore vis viuifica, in illa sua cæna prophana & commentitia percipi fingatur. An iuxta Calvinum Sacramento sua constat integritas (quod contra nos toties vibrat) qui tot modis Sacramentum lacerat; & signum quod fingit, à re signata tot modis diuellit? Quod autem hîc dicimus, paulo superius comprobatum reliquimus.

Iam quod tam anxie rogat, unde discemus Christi carne pasci animas nostras, si verus panis non statuat in oculis; primū ipse Calvinus negat penitus ipsa carne Christi pasci animas nostras, & solam ab ea in cælo semper residente, vim & efficaciam quandam spiritualem per Spiritum Christi veluti canalem in animas nostras diffundi comminiscitur. Sub hæc (inquit) corruptibilia elementa, panem & vinum, Christum è cælo retrahere non est opus, quò ipsius participatione fruamur, quando hoc beneficij per Spiritum suum ipse nobis largitur, ut vnum corpore & spiritu & anima secum stamus. Vinculum ergo istius coniunctionis est Spiritus Christi, cuius nexu copulamur, & quidam veluti canalis per quem Christus est & habet quòd ad nos deriuatur. Hæc de Spiritu Christi veluti canali per quem ad nos Christus

Instit. lib. 4. c. 17. num. 12.

stus deriuetur. Nunc non ipsam carnem Christi ad nos deriuari, nec ipsa carne pasci animas nostras, his verbis docet. *Ingenue confiteor mixturam carnis Christi cum anima nostra, vel transfusionem qualis ab ipsis docetur* (Lutheranos intelligit, qui sub pane & cum pane veram carnis Christi praesentiam, & veram ex carne Christi animae alimoniam statuunt) *me repudiare: quia nobis sufficit Christum esse carnis suae substantia vitam in animas nostras spirare, imò propria in nos vitam diffundere, quamuis in nos non ingrediatur ipsa caro.* Haec ille. Qua igitur fronte Catholicos urget impostor, unde discant Christi carne pasci animas nostras, si verus panis ante oculos non statuitur, quando ipsemet hunc verum & nudum panem ante oculos statuens, ipsa tamen Christi carne pasci animas nostras pernegat? Nos autem vera Christi carne realiter & substantialiter praesente animas nostras pasci, nosque cum eo (beneficio Sacramenti huius) non fide tantum ac Spiritu, sed (vt Patres docuerunt) *corporaliter, naturaliter, ac re ipsa cum Christo coniungi docemus ac credimus, non propter solam praesentiam specierum panis & externi symboli, quasi ab illa potissimum verae carnis Christi praesentia penderet, sed alias multas ob causas.* Primum propter Christi verba veracia, efficacia, operatoria, *Accipite, & comedite: Hoc est corpus meum quod pro vobis datur.* Deinde ex analogia huius sermonis cum alijs similibus in Scriptura locutionibus quas supra annotauimus; tum ex officio ob signandi nouum testamentum & promissiones à Deo factas in ipso, quod non nisi per ipsam Christi carnem & sanguinem praestari potest, vt & supra ostendimus, & apud Lucam magis ostenditur; porro ex propria efficietia huius Sacramenti quam Ioan. 6. cap. Christus exposuit, vt eo in lo-

Ibidem num. 320

Postulat à Catholicis Calvinus quod ipse negat.

Realis & corporalis Christi praesentia probatur.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

5. eo docebimus; tandem ex ipsa pugnantia, absurditate, & indignitate qua tantum mysterium aduersarij afficiunt, vbi à literali verborum sensu recedunt, quod & supra accepimus. Ex his omnibus, non ex sola Sacramenti peculiari ratione, didicimus vera Christi carne in hoc Sacramento pasci animas nostras.

Mendacium:
nam apud
Matthæum
Christus
hoc dicit.

Pergat Calvinus. *Ad hæc quid de altero symbolo dicent? Neque enim dicit Christus, Hoc est sanguis meus; sed, Hic est calix. Ergo secundum eos non modò vinum, sed materia ex qua conflatus erit calix, necesse erit transsubstantiari in sanguinẽ. Ridiculum plane argumentum: Christus in verbo calicis notissimo & vulgari tropo vsus est: ergo in verbo sanguinis eodem vsu fuisse censendus est. In vno non potest non tropus esse ipsis rusticis notissimus: ergo in altero similis tropus esse debet, vbi nulla vulgaris locutio apparet; imò vbi verba proximè coniuncta omnem tropum disertissimè remouent: ista videlicet, *Qui pro vobis effundetur: item, Noui testamenti.* Ex quibus verbis realem sanguinis Christi exhibitionem, presentiam, & sumptionem, efficacissimè deduci ac probari in superioribus comprobauimus: quod propterea hinc non repetimus. Superest vltimum Caluini argumentum.*

Verba,
de gemine
ne vitis,
ad Eucharistiam
non pertinent.

Luc. 22.

*Iam quod apud Matthæum habetur, Non bibam de hoc fructu vitis, clarè demonstrat vinum fuisse quod porrexit. Atqui ex Luca manifestè patet (quod & supra explicuimus) hæc verba non post diuina peracta mysteria in vltima Cæna, sed in secunda Christi cæna familiari, & ante tradita mysteria, pronuntiata fuisse. Deinde (vt aliquid hinc addamus) Lucas tam de pane quàm de vino prælocutum fuisse Christum hunc in modum tradit: *Desiderio desideravi hoc Pascha māducare vobiscum. quod*
de*

de ultimo agnopaschali necessariò est intelligendum. *Dico enim vobis, quia ex hoc* (id est, deinceps, *ex ère*) *non manducabo illud* (id est, istiusmodi Pascha) *donec impleatur in regno Dei*, id est, donec in resurrectione iustorum, nouus cibus, nouum Pascha, nouum manna comedetur. Quod alijs verbis & paulo plenius Matthæus sic effert, *Vsque in diem illum*, id est, vsque ad tempus resurrectionis generalis, *cum illud bibam vobiscum nouum in regno Patris mei*, id est, quando spirituale vinum, cuius hoc materiale & naturale vinum signum est, vel, si cum Caluino post mysteria hæc verba Christum dixisse ponamus, cuius hoc in calice vobis porrectum signum est (nam & sanguis Christi in hoc Sacramento pignus est futuræ gloriæ) *bibam vobiscum*, pariter mecum conglorificatis, *nouum in regno Patris mei*, id est, spirituale & alterius generis in beatitudine eterna. Quia videlicet vt nunc in Sacramento me accipitis, comeditis, & bibitis, ad alimoniam, refectionem, & consolationem animarum vestrarum; sic in regno Patris mei me toto & præsentem fruemini in gloria, ad magnum incrementum & accessionem beatitudinis vestræ. Prosequitur Lucas hunc in modum. *Et accepto calice, non confectato* (de quo postea disertè loquitur, post panis consecrationem, *Similiter & calicem, &c.*) *sed profano, quo in familiaris cæna utebatur, gratias egit*, more Iudæorum & patrum familias, in hac maxime cæna post agnū Paschalē comestum celebrari solita, & dixit, *Accipite, & diuidite inter vos*, id est, singuli bibite, sicut ego vobis præbibi. *Accepto enim calice, non significat in manu tantum accepto, sed & hausto ac propinato*, more familiaris cænae Iudæorum: quam tam Caluinus quam Beza hoc loco commemorant. *Dico enim*

vobis, quod non bibam, de generatione vitis, id est, de cōmuni vino, & in familiari vobiscum cœna, donec regnum Dei veniat, id est, vsque ad resurrectionem generalem, vbi nouo potu vos reficiam: quod paulo apertius Matthæus posuit, vt supra explicatum est; tamen si non seruato ordine, vt Lucas facit: qui statim aggreditur aliam Christi & vltimam Cœnā, in qua diuina mysteria tradebat. Et accepto pane, &c. Hæc res quum apud Lucam ita clara sit, vt vel Christum bis calicem consecrasset (quod est absurdissimum) fateri oporteat, vel ad mysterium calicis consecrati hæc verba non pertinere agnoscere necesse sit, manent tamē in sua pertinacia Calvinistæ, & ordinem disertissimē à Luca seruatum, remque totā ab eo plenius enarratam aduertere nolunt.

Post hæc præclara argumenta concludit Calvinus: Ergo modis omnibus refellitur Papistarum inscitia. Atqui an non potius Caluini tam inscitia quam impietas modis omnibus à nobis refutata sit, iudicet quilibet æquus Lector, resque loquatur ipsa.

27. *Bibite ex hoc omnes.*

HIc latum sibi campum contra Ecclesiā Catholicam excurrendi aperiri existimauit Calvinus. Hoc vt licetiosius præter, aliquod prius future accusationis fundamentum ac robur ponit. Quia Christi (inquit) consilium fuit fidem nostrā sibi totam obstringere, ne quid extra ipsum queramus, duobus symbolis vitam nostram in se inclusam esse testatus est. Indiget corpus hoc ad fouendam & sustentendam vitam cibo & potu. Christus vt se vnum nobis ad prestandas omnes salutis partes in solidum sufficere doceat, sibi

sibi vices potus ac cibi tribuit: in quo mira eius indulgentia relucet, quod fidei nostrae consulere volens, ad carnis nostrae rudiatem ita se demittat. Dicit solet: Cæcus de coloribus iudicare non potest: Multo minus cæcus hæreticus de Christi consilio iudiciū ferre. Quod fuerit Christi consilium in duplici specie corporis ac sanguinis sui exhibenda, non odio Ecclesie & superbo sui ipsius amore excæcatus Calvinus, sed Catholica Christi Ecclesia eiusque Prepositi ac Magistri & optimè intelligunt, & docere nos debent. Calvinus totum Christi consilium in fide nostra Christo magis obstringenda, & vt fidei nostrae consulatur, ponit. Atqui nec vlla Scriptura hoc docet, nec Ecclesia vnquam tradidit (sed cerebri Calviniani spectrum est) nec etiam probabili ratione subsistit. Nā tametsi de fide nostra stabilienda Christus in hoc Sacramento ageret (quem vnicum omnium Sacramentorum finem esse stupidissimè Calvinus vult, quasi vnumquodque Sacramentum proprium suum finem, effectum, ac fructum in Scripturis expressum non haberet) tamen eam æquè vna species stabiliret quàm vtraque. Quod ne à me temere dictum Calvinista quispiam existimet, ex ipsis Christi verbis comprobabo. Dicit Christus de vna specie: *Panis quem ego dabo, caro mea est quam ego dabo pro mundi vita.* Tametsi enim hæc verba de ipso Sacramento Christum dixisse Calvinus neget (cuius contrarium eo loco abunde demonstrabimus) tamen faterur ingenuè eodem in loco, *nihil hic dici quod non in Cæna figuretur ac verè præstetur fidelibus: adeoque sacram Cænam quasi huius concionis sigillum esse.* Atqui in illis verbis, ipso interprete Caluino, fidem nostram sibi totam obstringit Christus, & fidei nostrae consulere voluit Christus.

Fidem æquè vna species confirmat quàm vtraque. Ioan. 6.

Ioan. 6. ver. 54.

Ad ver. 51 Sic enim ad hæc verba commentatur. *Quia vis illa arcana conferendæ vitæ de qua loquutus est, dicens, Si quis ederit ex hoc pane, viuet in æternum (vbi in verbo edendi ad fidem nos hortatur, quæ sola facit vt fruamur hoc pane in vitam) ad diuinam eius essentiam referri poterat, nunc descendit ad secundum gradum, ac vitam illam in sua carne positam esse docet, vt inde hauriatur. Mirificum sanè Dei consilium, quòd in ea carne, vbi sola prius mortis materia erat, vitam nobis proposuerit. Atque ita infirmitati nostræ consulit, dum nos ad fruendam vitam non vocat super nubes, sed eam exerit in terra. Interea fidei nostræ humilitatem & obedientiam probat, dum vitam petiueros in carne sua in speciem contemptibili subsidere iubet. Et paulo post, Dandi verbum variè accipitur. Prior donatio (Panis quem ego dabo) quotidie fit, quoties scilicet se nobis Christus offert. Secundo loco (Quam ego dabo pro mundi vita) donationem illam vnicam notant quæ facta est in cruce. Nihil enim prodesse victimam illam semel esse immolatam nisi nunc sacro epulo vesceremur. Docet ergo his verbis Calvinus in vna specie panis (de qua vna Christus hic loquitur) in sacro epulo Cænx Dominicæ Christum se nobis quotidie offerre, ad fidem in eo nos hortari, qua sola illo fruimur; atque ad fidei nostræ humilitatem & obedientiam probandam, vt ex carne sua vitam petamus, iubere. Sufficit ergo vna species ad fidem nostram fouendam ac sustinendam, si hoc consilium Christi erat dum hoc Sacramentum institueret.*

Totum
Sacra-
menti
fructum
vna spe-
cies con-
fert.

Cæterum longè aliud Christi consilium fuisse, ipsa Christi verba luculenter docent, & Ecclesia Catholica tradidit. Nempe vt vitam habeamus, ac maneamus in Christo, quod toties in 6. capite Ioan. Christus inculcauit. Rursus vt vniti Christo sic viuamus propter illum sicut ille vixit propter Patrem, quod eodem in loco docuit. Tum vt simus vnus panis & vnus

num corpus, inter nos ipsos, qui de vno pane participamus, quod Paulus docuit. Demum vt mortem Domini commemoremus, quod Christus ipse proposuit. Tandem vt fructus mortis Dominicæ ad nos deriuetur, remissio peccatorum & dona gratiarum: quia, vt ipsemet Calvinus alibi scripsit, comedere Christi carnem necesse est vt crucifixa prosit. Atqui hac omnia vna species vbertim præstat. De vna specie dixit Christus. *Qui manducat hunc panem, viuet in æternum.* Rursum. *Qui manducat me, viuet propter me.* Qui autem viuic propter Christum, vti que manet in Christo. Vt simus omnes vnum corpus, de vno pane participamus. Ad vtramlibet specie dixit Christus. *Hoc facite in meam commemorationem.*

Deinde aliud fuit Christi consilium in hoc Sacramento celebrando & publicè administrando, aliud in eodem à singulis percipiendo. Vbi eius celebrationem & perpetuam administrationem instituit Christus, vt in Cena vltima, vtramque speciem porrigit, & adhiberi iubet. Vbi autè fructum eius à singulis percipiendum describit, vt Ioan. cap. 6. in vna specie totum ponit non secus quàm in vtraque. Spiritualis quippe refectio quæ singulos concernit, tota & plena est, siue in carne Christi sub specie panis, siue in sanguine Christi sub specie vini. Spiritualis autem refectio in Sacramenti administratione significata, plenius in vtraque specie repræsentatur, quàm in vna: ideoque non nisi in vtroque elemento ab Ecclesia Christi Catholica semper fuit administrata. His ita positis, facilè quæ in Caluino sequuntur refutantur. Sunt enim rixæ potius quàm rationes. Sic enim prosequitur.

Quo magis detestabilis est sacrilega Papæ audacia, qui sacrum hoc vinculum rumpere non dubitauit. Hoc cele-

1. Cor. 10

Luc. 22,

Ioan. 6.
ver. 63.

Ioan. 6.

1. Cor. 10

1. Cor. 11
Sacra-
menti ce-
lebratio
& perce-
ptio di-
uerfa.

rati hæretici detestabile maledictum quum ex præcedentibus inferatur, quæ plena vanitatis ac dementiæ ostensa sunt, in fumos abeat necesse est. Audimus (inquit) filium Dei vitæ plenitudinem, quam suis confert, duobus symbolis pariter testatum esse. Quæ diuinitus coniuncta erant, quo iure diuclere homini mortali fas fuit? Respondeo: Audiuius filium Dei vitæ plenitudinem, quam suis cõfert, in vno symbolo testatum esse: *Qui manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum. Qui manducat me, viuet propter me.* Quod ipsa veritas de vno symbolo pronuntiauit, quo iure ad duo restringere homini mortali fas erit? Deinde non Papa, sed tota Christi Ecclesia his multis seculis vnam speciem laicis porrexit. Cur eam quoque detestabilis & sacrilegæ audaciæ nõ condemnat Calvinus? Tandem si verè detestabilis & sacrilega audacia est, hoc sacrum vinculum rumpere, vt vno tantum symbolo vitæ plenitudo conferatur, quã in duobus Dei filius testatus est, quanto detestabilior & magis sacrilega Caluini audacia fuit, qui hoc sacrum vinculum ita penitus perripit, vt Dei filium nec in duobus symbolis nec in vno, non dico vitæ plenitudinem, sed nec vllam vitæ particulam conferre patiatur: omnemque vitæ fructum tam procul à symbolis remoueat atque propellat, quàm procul cælum à terra distat? quumque in terra hæc symbola conspiciantur ac sumantur, totam vitæ rationem in Christi carne in cælis posita, imò nec in illa, sed in quadã efficacia ab illa deriuata (iuxta proprium cerebri sui commentum) collocauit? & per hoc ipsa symbola penitus vitæ inania & vacua reliquerit. Hæc est verè detestabilis & sacrilega Caluini audacia. Et tamen audet homo sacrilegus suam impuram scabiem alij affricare, nec cui-

Ioan. 6.

Caluini
audacia
sacrilega.

uis alij, sed ipsimet Christi Vicario, & n̄ militantis in terris Ecclesiae vniuersae Capiti sub Christo supremo.

Pergit adhuc Calvinus, in quo audiendus est. Adde quòd consultò videtur Dominus præcipere omnibus vt ex calice bibant, quo sacrilegium hoc ab Ecclesia arceret. De pane simpliciter dixisse legimus, vt acciperent. Cur bibere nominatim iubet omnes, & Marcus bibisse omnes disertè narrat, nisi vt sibi ab impia nouitate caueant fideles? Nec tamen se uero hoc interdicto deterritus fuit Papa, quin fixã à Domino legem mutare ac violare auderet. Populum enim totum prohibuit ab usu calicis. Tota hæc rixa potius quàm ratio ex ipso postremo Caluini verbo refelli potest. *Populus prohibetur ab usu calicis.* Populo enim dari calicem Christus non præcepit: nec populo, sed solis Apostolis, & futuris eorum successoribus, huius diuini mysterij administris, dixit, *Bibite ex eo omnes.* Nullũ ergo hñc Christi interdicitũ violatur, nulla Domini lex immutatur. Quod omnibus nominatim præcepit vt biberent, ab omnibus nominatim adimpletum fuisse Marcus narrat: *Et biberunt ex eo omnes.* Si id obseruandum putat Calvinus, quòd de pane simpliciter dixit, *Accipite, & manducate,* illud quoque obseruandum dicimus, quòd nullus Euangelista adiecit: *Et acceperunt, ac manducauerunt:* sicuti de solo calice adiecit Marcus: *Et biberunt ex eo omnes.* Imò omnes accepisse ac manducasse non dicitur, nec omnes accipere ac māducare iubentur, ne vllò modo māducationis præceptum ad illos solos præsentés aut eorum successores, sed in vniuersum ad omnes fideles pertinere ostenderetur. Ad calicis mentionẽ ideo tum iubentur omnes bibere, tum omnes bibisse memoratur, vt intelligeretur præceptum bibendi necessariò ad illos solos præsentés atque eorum

Bibite ex hoc omnes, calicem populo potius auferat quàm tribuit.

successores illis in officio pares, non autem ad vniuersum populum fidelem pertinere. Ita hæc observatio nihil Calvinum iuuat, sed æquè offendere potest ac iuuare.

Addit adhuc. *Atque vt se probaret non sine ratione facere, obtendit satis esse speciem vnã, quia per concomitantiam coniunctus sit sanguis cum carne.* Non hæc tantum ratio affertur, quæ tamen bona ac firma est, probatque totum Christum non secus in vna specie sumi quàm in vtraque; sed & aperta Christi verba proferuntur, iamque à nobis prolata fuerunt, quæ totum huius Sacramenti effectum ac fructum vnice speciei assignant. Ea sibi dissimulanda Calvinus putauit. At tamen vt hanc rationem conuellere conetur, videamus. *Quasi verò non eodem prætextu totum Sacramentum abolere liceat, quia a quibus sui participes nos facere Christus possit absque externo adminiculo.* Ita sanè iuxta Caluini dementiam; qui nihil amplius in hoc Sacramento conferri dogmatizat quàm extra illud, & sine hoc Sacramento, per solam fidem cuiuslibet conferri potest. Ait

enim manducationem carnis Christi non aliam esse quàm fidei manducationem, nec vllam aliam fingi posse. Et rursum. Fateor non manducari Christum nisi fide. Atqui fidem extra Sacramentum officium suum facere quis dubitat? Quare alibi apertis verbis Calvinus dicit in 6. caput Ioannis, Non de Cæna haberi concionem, sed de perpetua communicatione, quæ etiam extra Cæna vsum nobis constat. Rursum hanc perpetuam communicationem carnis Christi ponit in perpetua & quotidiana Euangelij prædicatione, non secus quàm in Cæna. Sic

enim alio in loco scribit. Illis verbis, Panis quem ego dabo, caro mea est, quam ego dabo pro mundi vita, haud dubiè inuenit Christus, suum nobis corpus idcirco

pro

Instit. lib.

4. cap. 17.

num. 5.

In Ioan.

cap. 6.

ver. 47.

In Ioan.

cap. 6.

ver. 53.

Instit. lib.

4. cap. 17.

num. 5.

pro parte futurum ad spiritualem animæ vitam, quia in mortem pro salute nostra exponendum erat: nobis autem porrigi ut vescamur, quam fide nos facit eius participes. Semel itaque ipsum dedit quo panis fieret, quam in mundi redemptionem crucifixum exposuit, quotidie dat, ubi participandum quatenus crucifixum est Evangelij verbo nobis offert: ubi eam exhibitione sacro Cœnæ mysterio obsignat, ubi id ipsum interius complet quod exterius designat. Triplicem ponit quotidianam & perpetuam corporis Christi crucifixi participationem: unam in Evangelij verbo oblatam, alteram in Cœnæ mysterio obsignatam, tertiam interius completam, quæ exterius designata erat. Ita non secus extra Cœnâ in Evangelij verbo quam in Cœnâ carnis Christi participationem ponit. Idem quippe apud Calvinistas efficit Evangelij prædicatio, quod cuiuslibet Sacramenti exhibitio. Calvino subscribens Beza cū tota Synodo Rupellana rotundius dicit, tametsi Cœna ad mysticam & spiritualementem Christi communicationem specialiter instituta fuerit, nihilominus eundem Iesum Christum cum omnibus suis donis etiam in simplici verbo, & in baptismo nobis offerri, & à credentibus percipi. Denique Calvinus tametsi multis verbis docere conetur participationem Christi in Cœnâ iuxta suum figmentum plus esse quam spiritualementem, eosque reprehendat qui nos Spiritus modo participes in ea faciunt, tamen post totam suam hypocriticam huius mysterij commendationem concludit hunc in modum. Quapropter Scriptura ubi de nostra cum Christo participatione loquitur, vim eius universam ad Spiritum refert. Pro multis tamen unus locus sufficiet. Paulus ad Rom. 8. Christum non aliter in nobis quam per Spiritum suum habitare differt: quo tamen illam, de qua nunc sermo est, carnis & sanguinis communionem non tollit, sed ab uno Spiritu effici docet, ut totum Christum possideamus,

Participatio Christi iuxta Calvinum eque extra Cœnâ Dom. quam in illa.

Theolog. Epist. 65. pag. 285.

Instit. lib. 4. cap. 17. num. 7.

Lib. & ca. eodem num. 12.

**Caluini
resolutio.**

*Caluini
resolutio
de
Eucharistia*

**Caluini
ex seipso
refutatur.**

**Participa-
tio à Ca-
tholicis
credita.**

**In Ioan.
lib. 10.
cap. 13.**

Et habeamus in nobis manentem. Tota igitur Caluini resolutio est (quicquid interdum, ut lectori fucum faciat, de hoc mysterio magnificè loquitur) solam in eo esse spirituales Christi participationem, quam videlicet solus Spiritus efficit, quæ non fecus extra mysterij vsum habetur per solam fidem (saluo quòd adest in Cæna figura quædam externa, eandem participationem, ut ipse confingit, obliquans) quàm in eius vsum per symbola accepta. Ergo (ut ad obiectionem Caluini redeamus) iuxta eius propriam dementiam, nec de vna nec de duabus speciebus admodum laborandum erit, sed totum Sacramentum sine magno incommodo abolere licebit, quia *equè sui participes nos Christus facere potest*; imò de facto facit per Euangelij prædicationem, per solam fidem, & solo Spiritu suo, absque externo adminiculo huius Sacramenti. Ita contra ipsum Caluinum pulchrè currit obiectio, quam contra Papam ingeniosè à sese inuentam existimauit.

At verò Papa & tota Ecclesia Catholica, tamen in vna specie huius mysterij totum Christum per cõcomitantiam recipi verè doceat, non tamen absque vtraque specie perinde Christum accipi docere censenda est. Agnoscit enim in hoc sacro sancto mysterio singularem quandam, realem, naturalem, corporalem, (non spiritualem tantum) Christi participationem, quæ extra hoc Sacramentum, nec per solam fidem, nec per Euangelicam prædicationem, nec per aliquam concomitantiam, nec denique per solam diuini Spiritus operationem datur. Agnoscit cum B. Cyrillo Alexandrino *non solum nos recta fide sinceraque ebaritate Christo spiritualiter coniungi; sed esse quodque in nobis aliam coniunctionis rationem secundum carnem cum* Christ-

Christo per mysticæ benedictionis virtutē, quæ cum in nobis sit, corporaliter quoque facit communicatione carnis Christi, Christum in nobis habitare. Et iterum, Corporaliter Dei filius per benedictionem mysticam nobis ut homo unitur, spiritualiter autem ut Deus, sui Spiritus gratia, nostrum ad novam vitam spiritum redintegrat. Agnoscit quod scripsit B. Chrysostomus. *Ut non solum per dilectionem sed reipsa in Christi carnem convertamur, per cibum id efficitur quem nobis largitus est.* Et alio in loco. *Christo non satis fuit ut homo fieret, &c. verum & seipsum nobis commiscet, & non fide tantum, verum & reipsa nos suum efficit corpus.* Cavillatur ad hæc verba Calvinus. *Hoc tantum vult Chrysostomus excludere, ne quis dum fidem nominari audit, nudam imaginationem concipiat.* Atqui S. ille Pater non solum nudam imaginationem & apprehensionem intellectualem quæ sola fide fit, & quam Zwingliani solam ponebant, ut manducare nihil aliud esset quam credere, hoc loco excludit; sed etiam solam communicationem spirituales, quæ per fidem & charitatem realis esse potest, qualem statuit Calvinus (saltem ex parte fidei) similiter excludit; & illam realem communicationem ponit, quæ est plusquam spiritualis: qua videlicet vera Christi caro non absens per fidem accipiatur, ut præstigiatur Calvinus; sed reipsa præses realiter nobis cōiungatur, à nobis realiter percepta. Vnde & in sequentibus eodē loco dicit: *Quis pastor oves pascit proprio cruore? Sed Christus nos proprio sanguine pascit, & per omnia nos sibi coagmentat.* Agnoscit rursus cum B. Hilario non spiritu modo, sed & naturaliter nos Christo per hoc Sacramentum coniungi. *Si verè (inquit) Verbum caro factum est, & nos verè Verbum carnem cibo Dominico sumimus; quomodo non naturaliter in nobis manere existimandus est?* Sic Cyrillus scripsit non habi-
tudi-

Ibidem
lib. 11.
cap. 26.

Homil. 49
in Ioan.

Homil.
60. ad
Popul.
Ant.
Instit.
lib. 4.
cap. 17.
num. 6.

De Trin.
lib. 8.

In Ioan.
lib. 10.
cap. 13.
Ephes. 5.
Lib. 5.
Eph. 5.
In Ioan.
lib. 11.
cap. 26.
Catech. 4.

tudine solū que per charitatem ac fidem intelligitur, verum etiam participatione naturali Christum in nobis esse. Agnoscit postremò huius Sacramenti beneficio nos esse os ex ossibus Christi, & carnem de carne eius, vt exponit Irenæus: nos esse cōcorporeos Christo, vt iterum Apostolus loquitur, vt exponit D. Cyrillus Alexandrinus: ac demum nos esse *χριστοσώπος*, vt alter Cyril. Hierosolymitanus scriptum reliquit. Hanc SS. Patrum doctrinam ac fidem amplexus Papa, sic sub vna specie totum Christum corporaliter, naturaliter, reipsa, nobis coniungi docet, vt extra hoc diuinissimum Sacramentum eodem modo nos sui participes Christum facere non credat: ideòq; vt hanc tantam, tam singularem, tam arctam, tam diuinam, tam fructuosam coniunctionem retineat, totum Sacramentum nullo modo abolere velit, tametsi vna specie populum contentum esse grauisissimis ex causis iubeat.

His nunc ita explicatis, Caluini conclusio non modò in Papam non quadrabit, sed in ipsius Caluini caput tota recidet, qua sic scribit. *Sed istis puerilibus caullis nihil iuuatur eius impietas, quia nihil magis absurdum est quàm vt traditis à Domino subsidijs sponte careant, vel priuari sustineant fideles: ideòque nihil minus ferendum quàm impia hæc laceratio.* Contra seipsum classicum cecinit Caluinus. Nihil enim certe minus ferendum, ideòque Caluinistis nihil hodie pestilentius, quàm impia hæc mysterij non iam laceratio aut mutilatio, qualem Papæ inaniter & pueriliter hætenus obiecit, sed vniuersa ablatio, profanatio, & extinctio, qualem Caluinus per suum commentitium canale in orbem introduxit, vt satis in præcedentibus ostensum à nobis est. Nihil etiam magis absurdum, imò turpe, ignominiosum, & lamentabile, quàm vt vnus

Caluini

Caluini-
nistis ni-
hil hodie
pestilenti-
us.

Caluini technis, præstigijs, & malis artibus, tam innumeri Christiani in Gallia, Anglia, Scotia, Germania, traditis à Domino subsidijs sponte careant, vel priuari se sustineant. Vnius Caluini & doctrinam pestilentem abominari, & libros venenatos exurere, & memoriam sempiterna obliuione sepelire, aut certe diris deuouere meritò debent, qui vera & reali Christi carnis præsentia, alimonia, fructu (imaginaria è cælo participatione conficta) toto etiam religionis cultu, tot animas Christianas spoliavit, & diuinissima corporis & sanguinis Christi mysteria ad nudam ac symbolicam obliuationem à seipso confictam, maiori, quàm dici potest, impietate traduxit.

39. *Pater mi, si possibile est, transeat à me calix iste.*

Duo nefanda & impia dogmata tam contra Christi honorem quàm contra Euangelicam veritatem euomuit hoc loco Caluinus, & studiosè tuetur: vnū de maledictionis diuinæ horrore pœnisque infernalibus à Christo hoc loco toleratis, alteram de voto Christi inconsiderato & abrupto. Prius nefarium dogma cum tetra blasphemia coniunctum ad eadem Christi verba apud Lucam compendio examinabitur. Nam late & accuratè illud refutatum dedimus in parte quadragesimali Promptuarij nostri Catholici recenter edita. De posteriori hic aliqua dicemus. Ego (inquit hoc loco Caluinus) abruptum hoc fuisse votum fateor, tamen si precatio fuerit, non querimonia. Moxque docens fidelium preces non semper æquabile temperamentum seruare, sed implicitas & perplexas secum aliquando configere, de Christo quoque affirmat, sic hoc loco metu perculsum, & anxietate constrictum fuisse, vt necesse illi foret
inter

In feria 4.
Hebdom.
sanctæ.

inter violentos tentationum fluctus alternis votis quasi vacillare. Addit deum, quod votum suum subito elapsum castigat ac revocat. Tandem concludens dicit. Non fuit igitur hæc meditata Christi oratio, sed vis & impetus doloris subitam ei vocem extorsit, cui statim addita fuit correctio. Et paulo post. In primo voto non apparet placida illa moderatio quam dixi, quia mediatoris officio defungi, quantum in se est, renuit ac detrectat. Ponit ergo in Christo, desideria inconsiderata, vota abrupta, eademque alternantia ac vacillantia, subito erumpentia, quæ corrigi debeant. Denique orationes non meditatae, sed impetu doloris extortas, ac placide postremo moderationis vacuas. Sed hæc omnia Christi puritate indignissima, & quæ in solos peccatores peccato originali corruptos ac depravatos cadunt, ex veræ theologiæ ignorantia, & animi contumacia Calvinus negat, nolens videlicet in Christo agnoscere humanorum istorum affectuum, gaudij, timoris, &c. liberam susceptionem, quam disertè Patres docent. Quum enim liberè mortis horrorem ante oculos suos proponeret, liberè quoque & meditatè dixit: *Pater mi, si possibile est, trāseat à me calix iste.* Nullum hîc votum inconsideratum, nullum abruptum, nullum subito elapsum fuit: vota Christi & oratio meditata erant, cum placida moderatione coniuncta. Sed hæc vota erant naturalia, ex libera illa susceptione affectus naturalis, id quod naturale erat, spectantia. Voluntas quippe humana in Christo quum vna esset potentia seu facultas sicut in nobis, ratione tamen diversorum obiectorum duplex erat, modò naturalis, modò deliberata. Naturalis voluntas dicitur quæ fertur in rem aliquam secundum seipsam consideratam: Deliberata verò quæ fertur in rem non solam, sed cum

Christi
puritas &
fortitudo
defen-
ditur.

cū circumstātijs suis per intellectū propositā. Et
 vt in præsentī materia maneamus, mors ipsa &
 passio cōsiderari dupliciter potest. Vno modo in
 seipsa simpliciter cōsiderata, & sic habet rationē
 mali: est enim quoddā pœnæ malū, nec secūdum
 se appetibile est. Vnde de ipsa morte alijsq; rebus
 aduersis aptē dicit S. Aug. *Iubes nos, Domine, ea tolera-*
re, non iubes amare. Nemo quod tolerat amat, etsi tolerare
amat. In hac consideratione voluntas humana
 auerſatur mortem, & renuit eam. Alio modo con-
 siderari potest mors appositā circumstantia, nem-
 pe hanc mortem secūdum diuinam voluntatem,
 eāque vel mūdi esse redemptionem vt in Chri-
 sto, vel ad Christi gloriam fideique professio-
 nem vt in martyribus, vel vt materiam meriti ac
 ianuam melioris vitæ in iusto quolibet patien-
 ter eam sustinente: & hac ratione habet rationem
 boni, & voluntas ordinata eam acceptat. Illa di-
 citur voluntas naturalis, quia rem in sua natura
 considerat: hæc deliberata, quia per discursum
 considerat circumstantias adiectas. Christus igitur
 vt in affectu suo non tantum sensitiuo, (de fa-
 cto tolerando pœnas) sed etiam rationali (eas
 præmeditando) pro nobis pateretur, & vt timo-
 rem ac tristitiam propter nos in se ipso excitaret,
 vtebatur hac voluntate naturali; id est, liberè &
 præmeditatè proponebat animo res eas quæ timo-
 ris & tristitiæ causæ atque obiecta erant: &
 hac ratione *contristabatur, turbata est anima eius, voces*
naturales emisit, Si possibile est, transeat à me calix iste.
 Vt autem Patri se per omnia conformaret, vte-
 batur voluntate deliberata. Verba igitur huius
 Euangelij, sunt hominis positi in hac agonia, qua
 se ipsum turbare Christus voluit. Verbum qui-
 dem illud, *Non sicut ego volo, sed sicut tu vis,* verbum

Confess.
 lib. 10.
 cap. 28.

Voluntas
 naturalis
 & delibe-
 rata.

Euangelij
 verba ex-
 plicantur.

Cc est

est hominis positi inter duas voluntates quæ in contraria tendunt (naturali enim voluntate mortem auersabatur, deliberata eandem acceptabat) sed non inter violentos tentationum fluctus positi, ut ait Calvinus, & alternis votis vacillantis. Nullam tentationem à seipso passus est Christus ut vacillaret ac dubitaret circa mortem & passionem suam, subire necam deberet an non. Sed adhuc inter duas illas voluntates hærebat hinc inde agitatus. Vox autem illa Christi, *Transseat à me calix iste*, vox est ex naturali voluntate procedens, non (ut absurdè & impiè Calvinus dicit) qua *Mediatoris officio defungi, quantum in se erat, renueret ac detrectaret*. Mediatoris quippe officium mortem dicit cum suis circumstantijs consideratam, mortem videlicet quæ esset redemptio mundi. Hanc autem ita consideratam quia bonum erat, Christus, quantum in se erat, renuere non potuit. Sed est vox qua mortem & passionem acerbam in seipso consideratam auersabatur. Voluntas autem Christi deliberata illa erat quam subiunxit hoc loco: *Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu vis*. Vtrumque votum meditatam erat, & liberè susceptum: prius illud, ut in parte rationali pateretur, seque ipsum ipsa mortis præmeditatione turbaret: posterius, ut diuinæ voluntati humanam suam per omnia cõformaret. Hæc nesciens distinguere Calvinus ea de Christo pronunciat, quæ in solis peccatoribus reperiuntur, & Christi puritate sunt indigna.

Vidit Calvinus hanc suam doctrinam non solum veterum Patrum & omnium theologorum, sed & suæ ipsius doctrinæ alijs in locis traditæ penitus aduersari. *Quum nuper* (inquit) *dictum fuerit rectè compositos fuisse omnes Christi affectus* (sic enim ad Matth. cap. 6. dixerat, *Christus communem nobiscum*

In Harmon. ad
Matth.
cap. 26. 39

has

habuit sensum, non autem appetitus incompósitos, & in hoc ipso Matth. 26. cap. ver. 37. Christum ait mansisse compositum ad veram temperantiae regulam) quomodo nunc seipsum corrigit? Sic enim affectum suum subigit in obsequium Dei quasi modum excesserit. Certè in primo voto non appareret placida illa moderatio quam dixi: quia Redemptoris officio defungi, quantum in se est, renuit ac detrectat. Hæc sibi Calvinus obiicit, & obiectionem tanto fortius premit, quanto clarius & sceleratius affirmat Christi prius votum, *Transseat à me calix iste, placida moderatione caruisse, idque adeò, ut Redemptoris officio defungi, quantum in se est, renuerit ac detrectavit: qua grauior accusatio vix à Pagano aut Iudæo aliquo Christo intentari potuerit. Quomodo enim tot illa Christi verba vera esse possunt, Cibus meus est ut faciam voluntatem eius qui misit me, Ego non veni ut faciam voluntatem meam, sed eius qui misit me, Ego sum pastor bonus, bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis, Propterea diligit me Pater, quia ego pono animam meam, denique, Ego quæ coram illo placita sunt facio semper, si vel ad punctum temporis Redemptoris officio defungi, quantum in se erat, renuerit & detrectauerit: Ad hanc ergo tam grauem obiectionem, quæ certè Calvinus expositionem necessariò consequitur, quid tandem respondet Calvinus? Respondeo (inquit) in eo nihil fuisse vitij, quòd obiecto mortis terrore, simul oblata est caligo, ut alijs omnibus omisis ad vatum illud profugeret. At hæc responsio à maximo vitio Christum non excusat. Vix enim in villo grauius peccare potuit, quàm ex quocunque terrore aut ex quacunque obliuionis caligine, finem ipsum & scopum vniuersum aduentus sui in hunc mundum, qui erat Redemptoris officio defungi, aliquando renuere & detrectare. Sed duo hic affingit Christo Calvinus, Christi puritate indignissi-*

Atrox in Christum Redemptorem calumnias.

Ioan. 4. 5. 7. 10.

ma, ideoque falsissima. Affingit illi *obiectum mortis terrorem*. Falsum hoc est. Non illi fuit quasi ex improviso obiectus mortis terror, sed huc mortis terrorem Christus in seipsum liberè & voluntariè suscepit propter causas infra apud Lucam dicendas. De quo etiam apud Ioannem iterum nobis dicendum erit,

Luc. 22.

cepit propter causas infra apud Lucam dicendas. De quo etiam apud Ioannem iterum nobis dicendum erit,

Ioan. 11.

ad illa verba, *Infremuit spiritu, & turbavit semetipsum.*

Affingit iterum *simul oblatam caliginem* seu obliuionem ex eodem repetito obiecto terrore inuectam; nam & antea dixit, *vehementia doloris presentem celestis decreti memoriam illi abstulit, ut non reputaret in ipso momento se hac lege missum esse humani generis Redemptorem*: At hoc falsum necessario esse debet, quum obiectus ille terror nulla veritate nitatur. Deinde quomodo hinc Calvinus ab obiecto mortis terrore & consequenti obliuione salutis nostrae, Christi votum (ut ille ait) *abruptum & inconsideratum* excusat, quando in his Christi verbis non de morte temporali, sed de metu & horrore maledictionis diuinæ Christum cogitasse & loquutum fuisse acerrimè contendat, ut super Lucam ostendimus?

Calvinus
obliuionem
Christo
affingens
vertigine
percutitur,
ut pugnancia
loquatur.

Quis non videt nullo modo sibi constare Calvinum; sed dum Christi Saluatoris nostri verba quibus ipsum Deum Patrem compellat & precatur, *votum abruptum & inconsideratum, & placida moderatione vacuum* probare vult, iusto Dei iudicio vertigine & stupore percussum esse, ut sibi pugnancia loquatur? Hinc enim de obiecto mortis terrore loquitur quo Christus percussus penitusque oblitus interim officij & aduentus sui, mortem ipsam deprecatur. Postea non mortem, sed ea quae quavis morte horribiliora sunt, Christum in his verbis timuisse & deprecatum fuisse blasphematur. Ita de re eadem pugnancia loquitur, sui ipsius parum compos.

Ad-

Addit tamen adhuc Calvinus, ut absurdissimam suam sententiã magis probabilem reddat.

Neque hic (inquit) subtiliter disputare necesse est an illi obrepere potuerit salutis nostrae obliuio: quia hoc unum sufficere nobis debet, quum in mortis deprecationem erumperet, de alijs non cogitasse quæ viam clausissent. Atqui hæc adhuc nulla euasio est. Nam si de alijs non cogitauit quæ huic mortis deprecationi viam clausissent, eumque ab hac *inconsiderata* (ut Calvinus vult) oratione reuocassent, profecto illa alia oblitus erat. Quid enim est aliud obliuisci, quam non meminisse, & ea non cogitasse quæ cogitari debuerant? At inter illa alia præcipuum erat, cogitare se Redemptoris officio defungi debere, & opus redemptionis nostræ sua morte peragere. De hoc non cogitauit (ait Calvinus) quum in mortis deprecationem erupit: ergo salutis nostræ obrepit illi obliuio. Atque ita hoc unum quod sufficere nobis debere Calvinus vult, ad Caluini blasphemiam refutandam sufficere potest.

Prosequitur adhuc Calvinus, quia vel apud quemlibet lectorem obiectioni propositæ satisfactum non esse facile aduertit. *Si quis excipiat primum motum (quem frenari, antequam longius excurreret, oportuit non fuisse temperatum ut decebat: Respondeo (inquit) non posse in hac naturæ nostræ corruptione perspicere affectuum feruorem cum temperie qualis in Christo fuit: sed hunc dandum esse honorem filio Dei, ne eum assememus in nobis.* Atqui hæc responsio nulla est. More suo postquam pugnantiã dixit, quæ simul esse vera impossibile est, ait rem à nobis intelligi non posse. Quod autem intelligi non potest, nisi de fide credendum proponatur, affirmari non debet. Calvinus verò suas contradictiones, quum intelligi nequeant, recipi tamẽ & credi vult. Sic in alijs dog-

Blasphemia Caluini quoddam salutis nostræ oblitus Christus fuit.

Caluini impudentia circa contradictiones quas facit.

matibus, maximè quum Deum authorem peccati statuit, lectores ludificat. Affectuū feruor cum temperie à nobis perspicere non potest, ait Calvinus. Ita sanè, calidum cum frigido, album cum nigro, motus cum quiete, simul & semel in eodè cōsistere à nobis intelligi non possunt, ideòque à nemine sanè mentis afirmantur. Ipsa ergo Calvinire solutio suam absurditatē prodit. Quid enim absurdius quàm pugnantia docere, moxque ipsam repugnantiam, quia intelligi nequeat, credendam obtrudere? Hic est Calvinus ludus. Sic quod ex suo cerebro commentus est, ut sibi fallacem ex verbo Dei prætextum concilieret, corrumpit ac lacerat scripturam, ac indignis eam ludibrijs exponere non dubitat. Hi sunt audaciæ hæreticæ fructus, postquam semel extra Ecclesiasticæ doctrinæ metas vagari sibi permittit. Tenendum interea est, Christum Redemptorem nostrum, nec

1. aliquod inconsideratū votum emisisse, (sic enim
2. sapiens non fuisset), nec correctione dignum aliquid
3. dixisse, (sic enim peccasset) nec preces non meditatae Deo obrulisse, (sic enim temerari⁹ foret),
4. nec vocē vi doloris extortam protulisse, (sic enim appetitui suo dominari nequiuisset) nec postremo placida unquā moderatione caruisse, (sic enim passionibus vitiosis, quæ rationem præueniunt, subditus fuisset.) ac propterea Calvinum, qui illa omnia de Christo Redemptore nostro pronuntiauit, hominem impium, nec fide sed furca dignū, omnium piorū iudicio pronūciandū esse.

75. *Et egressus foras, fleuit amare.*

HANC Petri poenitentiam insignem & veracē extenuat & suggillat Calvinus, ne ad veniam peccati obtinendā aliquid con-

Caluini
ludus cir-
ca diuinas
Scriptu-
ras.

contulisse videatur. *Verisimile* (inquit) *est, Petrum metu egressum esse, quia flere coram testibus non audebat: in quo se rursus adhuc prodidit eius infirmitas. Vnde colligimus, non satisfactione veniam fuisse promeritum, sed eam adeptum paterna Dei indulgentia.* Hæc ille. At quanto magis verisimile, imò verius est, Petrum nō metu egressum esse, quasi flere corā testibus non auderet, sed iusto dolore peccati perculsum, & iusto odio consortij malignorum commorū, egressum esse, vt liberius ac vberius fleret? Quis nescit solitudinem orationi & lachrymis esse oportuna? Nec audacia aut fortitudo sed temeritas & quadā ambitionis species est, multis præsentibus & spectantibus, idque in loco profano (quale hoc erat) peccata sua desistere. Sed ipsemet Calvinus, vbi e venenato corde suo veneni aliquid effudisset, quasique stomachum leuasset, ad occultas Petri lachrymas totāque eius pœnitentiam collaudandam orationem conuertit. *Interim* (inquit) *occulta Petri lachrymæ veram eius coram Deo & Angelis eius pœnitentiam testatæ sunt. Nam ab hominum oculis subductus Deum sibi & Angelos proponit: ideoque ex intimo cordis affectu manant istæ lachrymæ. Si ex intimo cordis affectu hæ lachrymæ manarunt, & veram eius pœnitentiam testatæ sūt, & ab hominum oculis subductus Petrus Deum sibi & Angelos proposuit, cur illi metum & timorē obiecit Calvinus? cur quod ab hominum oculis se subduxit, culpam ac reprehendit, quasi ideo factum quod non auderet coram testibus flere? Debuit primū stomachum leuare, & turgidum veneno peccati exonerare, vt pœnitentiæ virtuti atque efficacitæ detraheret. Hinc enim colligere voluit, Petrum satisfactione hac sua veniam non esse promeritum, sed paterna Dei indulgentia. Sanè nec Petrus nec alius quisquam quibuscun-*

Pœnitentia Petri defenditur.

Pœnitentia an veniam meretur.

que lachrymis aut quacunque pœnitentia remissionem peccatorum, proprie loquendo promeretur, vt illud meritum iusticia nitatur, ipsaque remissio pœnitentię quasi merces merito respondeat, sed paterna Dei indulgentia & ex mera Dei gratia quantumlibet pœnitentibus peccata remittuntur. Quia tamen hæc paterna Dei indulgentia & pura gratia non nisi pœnitentibus impenditur, & veniam peccatorum pœnitentibus promittit Dei indulgētia, ipsaque pœnitentia ad veniam consequendam necessaria dispositio est, propterea aliquo modo veniam promereri pœnitentia dicitur, quatenus venia pœnitentiam consequitur. Quare à meriti vocabulo largius accepto, in venia peccatorum pœnitentibus data, Patres non abhorrent. Et de hac Petri pœnitentia ac lachrymis quòd veniam promeruerint, ita disertè & copiosè contra Caluinum scribit S. Ambrosius.

In Lucam
lib. 10.
cap. 96.

Lauant lachrymæ delictum quod voce pudor est confiteri. Et veniæ fletus consulunt, & verecundiæ lachrymæ sine offensione verecundiæ confitentur. Lachrymæ veniam non postulant sed merentur. Inueni cur tacuit Petrus, ne tam cità veniæ petitio plus offenderet. Antè sciendum est, sic precandū. Bonæ lachrymæ quæ lauant culpam. Fleuit ergo amarissimè Petrus, fleuit vt lachrymis suum posset lauare delictum. Et tu si veniam vis mereri, dilue culpam lachrymis tuam: eodem momento, eodem tempore respicit te Christus. Hęc

D. Ambrosij verba contra Caluini venena iusti antidoti loco esse possunt.

(. . .)

(. . .)

IN